รายงานวิจัยชุมชนเรื่อง

“โครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ”

รายชื่อคณะผู้วิจัย

๑. นายสรรณ์ญา กระสังข์

๒. นายทองพูน บุญประกอบ

๓. นายบุญมี สุขแสน

๔. นายวิทยา วิเศษชาติ

๕. นายประจวบ สุขเมือง

๖. นายนุกูลกิจ ทวีชาติ

สถาบันพระปกเกล้า

กันยายน ๒๕๕๖

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันพระปกเกล้าที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณบรรดาผู้นำท้องถิ่นตลอดจนผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทุกท่านและขอขอบคุณประชาชนในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ที่อำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งขอขอบคุณ นางสมศรี ดวงแสง พัฒนาการอำเภอปรางค์กู่ ซึ่งเป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการเขียนรายงานวิจัยดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงมาด้วยดี

คุณความดีและประโยชน์จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอบูชาแด่คุณครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้มาแต่ครั้งเยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนกัลยาณมิตรและญาติพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ ขอคุณงามความดีทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วจงถึงซึ่งเจ้ากรรมนายเวรตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันให้มีความสุขทุกท่าน ทุกคน

คณะผู้วิจัย

๓๐ กันยายน ๒๕๕๖

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
บทคัดย่อ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๔ ระเบียบวิธีการวิจัย	๓
๑.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
๑.๖ ระยะเวลาดำเนินการ	๗
๑.๗ แผนการดำเนินงาน	๗
๑.๘ นิยามศัพท์	๘
๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับ	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม	๙
๒.๒ แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	๑๑
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๖
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	
๓.๑ กระบวนการวิจัย	๑๗
๓.๒ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๔
๓.๔ การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๔

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

๔.๑ บริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ๒๕

๔.๒ การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ๔๒

๔.๓ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
การขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ๔๙

๔.๔ รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ของประชาชน ๖๗

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ๗๓

๕.๒ สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อน
การพัฒนาหมู่บ้าน ๗๔

๕.๓ สรุปรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการ
มีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะ
ของชุมชนโพธิ์สามัคคี ๗๕

๕.๔ บทเรียนที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัย ๗๖

๕.๕ ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการการวิจัย ๗๗

บรรณานุกรม ๗๙

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ๘๑

ภาคผนวก ข. ๘๓

ภาคผนวก ค. ๘๔

ภาคผนวก ง. ๘๖

ภาคผนวก จ. ๙๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔-๑	ประชากรในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีจำแนกตามช่วงอายุและเพศ	๒๕
๔-๒	แสดงชนิดและจำนวนของแหล่งน้ำในชุมชน	๒๘

บทคัดย่อ

โครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ ๑) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ๓) เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๕ – เดือนเมษายน ๒๕๕๖

ผลจากการวิจัย ได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นชุมชนหนึ่งที่มีกิจกรรมการพัฒนาในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีแนวทางการบริหารจัดการชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมีพัฒนาการการบริหารจัดการชุมชนเป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านในช่วงนี้ เป็นช่วงที่ผู้นำหมู่บ้านได้ระดมคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน โดยอาศัยแรงงานของคนในชุมชน และอาศัยการร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของคนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาถนนหนทางและแหล่งน้ำในชุมชน ซึ่งในช่วงนี้ประชาชนก็ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านแบบร่วมแรงแข็งขัน

แนวทางที่ ๒ ชุมชนร่วมมือพัฒนาจัดตั้งองค์กรชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในช่วงนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานราชการได้ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำพื้นที่ และส่งเสริมงานพัฒนาอย่างหลากหลาย โดยมีหน่วยงานนำการพัฒนาในระดับหมู่บ้าน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการชุมชน เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชน การจัดตั้งกลุ่มองค์กรชาวบ้านขึ้นในชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาดชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รถสีข้าวชุมชน กลุ่มเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ธนาคารข้าว

ยุ้งฉาง กลุ่มผลิตโอ่งน้ำเพื่อใช้เอง เป็นต้น ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ประชาชนมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นอย่างดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีกลุ่มองค์กรชุมชนในการสนับสนุนชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

แนวทางที่ ๓ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมบทบาทผู้นำและสมาชิกในชุมชน ในช่วงนี้แนวทางการบริหารจัดการชุมชนจะเป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนอง งานตามนโยบายของรัฐที่ส่งผ่านมายังชุมชน ผ่านงานของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ผู้นำชุมชนก็ผสมผสานแนวคิดในการทำงานแบบเดิมที่มุ่งเน้นการใช้องค์กรในชุมชนเป็นหลักในการทำงาน ถือว่าได้สืบทอดงานเดิมที่ชุมชนได้วางรากฐานไว้ในยุคก่อนและนำแนวทางใหม่มาต่อยอดงานชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการบริหารจัดการชุมชน เช่น การแปลงนโยบายของรัฐสู่ปฏิบัติการในพื้นที่ การส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา การใช้ระบบคุ้มในการบริหารงานชุมชน เป็นต้น

สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีมีการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ๓ ลักษณะ ได้แก่

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลชุมชน ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) การจัดเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้าน (กชช ๒ ค) การทำบัญชีครัวเรือนรายรับรายจ่ายซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ภาครัฐเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับให้ชุมชนใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนาหมู่บ้าน

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน โดยชุมชนร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นเครื่องมือที่ส่งต่อให้ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินกิจกรรมสนับสนุนงานของชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีกลุ่มองค์กร ๒ แบบ ได้แก่ องค์กรที่ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินการ เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน โครงการ SML เป็นต้น องค์กรที่ชุมชน

จัดตั้งเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มธนาคารข้าว เป็นต้น ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ต่างสนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มและมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

สรุปรูปแบบการบริหารจัดการชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของชุมชนโพธิ์สามัคคี รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จากการดำเนินการ พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการชุมชน ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย

รูปแบบที่ ๑ การจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีโดยมีการจัดตั้งคณะทำงานในชุมชน จำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำคุ้ม ผู้นำกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน ดำเนินการประชุมเดือนละ ๑ ครั้งเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน

รูปแบบที่ ๒ สนับสนุนให้มีการจัดกลไกการบริหารจัดการระบบคุ้มในหมู่บ้านโดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารคุ้มในหมู่บ้านและกระจายอำนาจการทำงานให้คุ้มมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในระบบคุ้มของตนเอง จำนวน ๖ คุ้ม ใช้กลยุทธ์การประกวดคุ้มเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้แต่ละคุ้มได้พัฒนาตนเองให้มีความชัดเจน ผลจากการดำเนินการ พบว่า แต่ละคุ้มมีความตื่นตัวในการพัฒนาคุ้มตนเองให้มีสภาพแวดล้อมและมีระบบการทำงานที่ดีขึ้น

รูปแบบที่ ๓ การจัดทำกฎกติกาหมู่บ้านหรือธรรมนูญชุมชน ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนต้องถือปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน โดยมีกฎกติกาครอบคลุมทุกมิติในชุมชน เป็นข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนยินดีถือปฏิบัติร่วมกัน มีจำนวน ๑๒ ข้อ ผลการดำเนินการ พบว่า ครัวเรือนในชุมชนได้นำกฎกติกาเหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผลจากการดำเนินการวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาข้อมูลชุมชน และนำข้อมูลมาสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนสืบไป

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชุมชนขนาดกลางมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๐๘ ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด ๗๗๔ คน จำแนกเป็นเพศชาย ๓๓๐ คน เพศหญิง ๔๔๔ คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาเป็นอาชีพหลัก เลี้ยงโค-กระบือ ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกยางพารา มันสำปะหลังเป็นอาชีพเสริม นอกจากนั้นประชากรในวัยแรงงานส่วนหนึ่งได้ไปประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางที่จังหวัดระยองและจันทบุรี ตามลำดับ ลักษณะทางสังคมชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นชุมชนในกลุ่มชาติพันธ์ชาวกูย ใช้ภาษากูย ในการสื่อสารภายในชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านนิยมไปทำบุญตามวัด ตามประเพณีวัฒนธรรมชุมชน โดยมีหลวงพ่อพุธ เจ้าอาวาสวัดบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชุมชน

ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี นับเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ริเริ่มดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านไปสู่ความเข้มแข็ง ผ่านกระบวนการทำงานโดยจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชน ใช้องค์กรในชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ให้เป็นคนมีศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม ปัจจุบันหมู่บ้านมีกลุ่มองค์กรที่เป็นแกนหลักในการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนและส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

๑) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒) กองทุนหมู่บ้าน
๓) ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชน
๔) กลุ่มสตรีเย็บจักรอุตสาหกรรม
๕) กลุ่มธนาคารข้าว
๖) โรงสีชุมชน

ในปัจจุบันกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านยังคงขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ตามบทบาทของแต่ละกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการของแต่ละกลุ่มบริหารจัดการไปตามแนวทางการดำเนินงานของตนเอง มีลักษณะแยกส่วนในการดำเนินงาน ขาดเอกภาพและเป้าหมายการพัฒนาให้เป็นไป

ในทิศทางเดียวกัน คณะกรรมการของกลุ่มองค์กรต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่เป็นแกนนำของหมู่บ้าน ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยผู้นำชุมชนเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานพัฒนาในระยะที่ผ่านมา พบว่าชุมชนมีสถานการณ์ปัญหาที่สำคัญดังนี้

๑) ชุมชนมีจุดแข็งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ครัวเรือนในชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีงาน มีรายได้ มีกลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน แต่ยังขาดการพัฒนาในมิติสังคม คือการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การพัฒนาให้คนในชุมชนมีจิตอาสา มีจิตสาธารณะประโยชน์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ประเด็นดังกล่าวนับว่ามีความสำคัญเพราะเป็นรากฐานที่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน นำชุมชนสู่ความเข้มแข็ง

๒) ถึงแม้ในชุมชนจะมีกลุ่มองค์กรที่ขับเคลื่อนกิจกรรมที่หลากหลาย แต่พบว่าการดำเนินการยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมจะเป็นลักษณะการตัดสินใจของผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เป็นผู้นำเดี่ยว มิใช่ผู้นำแบบทีม มิได้เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยและตัดสินใจร่วมกัน เนื่องจากชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นชุมชนชาวกูย ที่มีลักษณะวิธีคิดแบบเชื่อผู้นำ ซึ่งถ้าผู้นำเอาอย่างไรก็จะเอาด้วยกัน ตามคำกล่าวในภาษากูยที่กล่าวว่า “แอกะแอ”หมายถึง ผู้นำว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน

๓) ชุมชนขาดพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากใช้กระบวนการทำงานที่เป็นทางการ เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของทางราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ยังขาดการริเริ่มให้มีเวทีพบปะพูดคุยกันของคนในชุมชนแบบธรรมชาติ อิสระ เป็นความสัมพันธ์ทางราบ ที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันที่มุ่งผลในด้านการนำฐานข้อมูลมาพูดคุยวิเคราะห์ อธิบาย ทำความเข้าใจ และตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จึงเห็นควรให้มีการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการดังกล่าว โดยให้มีการดำเนินโครงการวิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ขึ้น

๑.๒ คำถามการวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

๑.๓.๒ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๓.๓ เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๔ ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการ)

การดำเนินการวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

๑.๔.๑ **ขอบเขตการวิจัยโครงการ** ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาที่จะดำเนินการดังนี้

๑.๑) เนื้อหาด้านบริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นการศึกษาในประเด็นประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน ฐานทรัพยากรในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒) เนื้อหาด้านการบริหารจัดการชุมชน ศึกษาในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชน คุณลักษณะของผู้นำในชุมชน

บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน

๑.๓) เนื้อหาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจากอดีตถึงปัจจุบัน

๑.๔) เนื้อหาด้านรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการชุมชนโดยการลงมือปฏิบัติการทดลอง กำหนดแผนงานจากตัวข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

๒) ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยในพื้นที่บ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

๓) ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

๓.๑) ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

๓.๒) คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน

๑.๔.๒ กระบวนการวิจัย กระบวนการวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑) ขั้นตอนการเตรียมชุมชน /เตรียมทีมวิจัยชุมชน

๑.๑) กิจกรรมที่ ๑ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ชุมชนทราบกรอบแนวคิดในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินการ

๑.๒) กิจกรรมที่ ๒ อบรมให้ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชนเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยชุมชนและการออกแบบเครื่องมือในการศึกษา เป็นการสร้างความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้แก่

ทีมวิจัย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒) ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลชุมชน

๒.๑) กิจกรรมที่ ๓ จัดเก็บข้อมูลตามประเด็นขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา

- จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านบริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นการศึกษาในประเด็นประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน ฐานทรัพยากรในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านการบริหารจัดการชุมชน ศึกษาในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชน คุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน

- จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจากอดีตถึงปัจจุบัน

๓) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล/นำเสนอข้อมูลต่อชุมชน

๓.๑) กิจกรรมที่ ๔ เวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเก็บในชุมชน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แยกจัดหมวดหมู่ของระบบข้อมูล และเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

๓.๒) กิจกรรมที่ ๕ เวทีนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลชุมชนในระยะที่ ๑ ให้ชุมชนได้ทราบโดยทีมวิจัยจะนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยตามประเด็นขอบเขตเนื้อหาการศึกษาให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลและเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

๓.๓) กิจกรรมที่ ๖ ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา กำหนดแผนงานในการดำเนินการทดลองปฏิบัติการ

๔) ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔.๑) กิจกรรมที่ ๗ จัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อทดลองขับเคลื่อนการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔.๒) กิจกรรมที่ ๘ เวทีประชุมสภาผู้นำชุมชนเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวจากการดำเนินงาน

๕) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัย

๕.๑) กิจกรรมที่ ๙ ประชุมทีมวิจัยเพื่อจัดทำรายงานผลงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๑.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

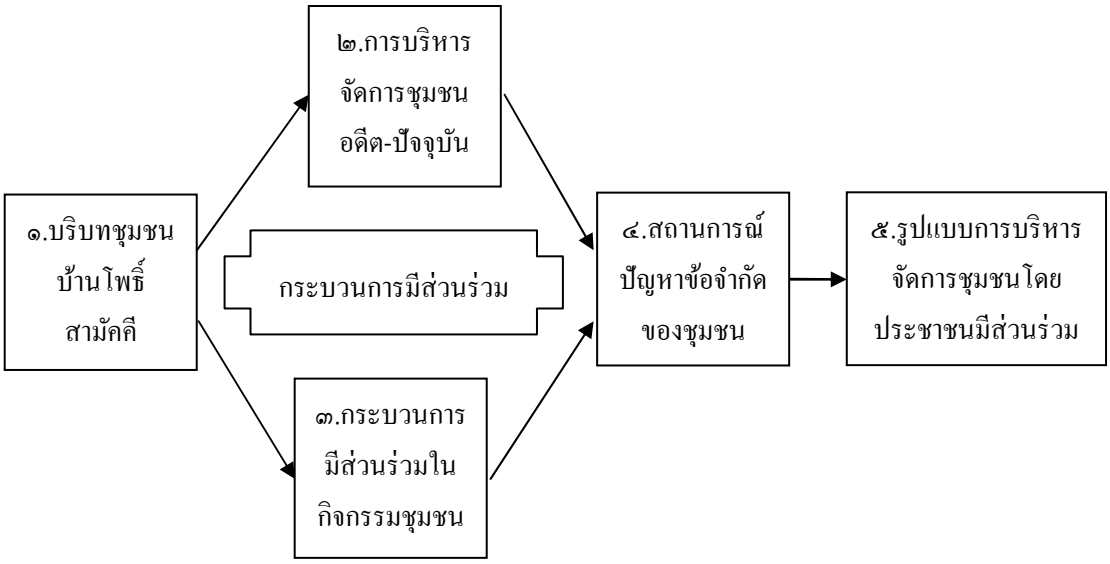

ที่มา : เวทีการสังเคราะห์ข้อมูลชุมชนเพื่อพัฒนาโครงการวิจัย วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕
ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี

๑.๖ ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ – ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

๑.๗ แผนการดำเนินงาน

แผนการดำเนินงาน/กิจกรรม	ระยะเวลา							
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
กิจกรรมที่ ๑ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการ ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	↔							
กิจกรรมที่ ๒ อบรมให้ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชนเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยชุมชนและการออกแบบเครื่องมือในการศึกษา	↔	↔						
กิจกรรมที่ ๓ จัดเก็บข้อมูลตามประเด็นขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา		↔	↔					
กิจกรรมที่ ๔ เวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเก็บในชุมชน					↔			
กิจกรรมที่ ๕ เวทีนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลชุมชนในระยะที่ ๑ ให้ชุมชนได้ทราบ					↔	↔		
กิจกรรมที่ ๖ ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา กำหนดแผนงานในการดำเนินการทดลองปฏิบัติการ					↔	↔		
กิจกรรมที่ ๗ ทดลองจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อทดลองขับเคลื่อนการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน						↔	↔	↔
กิจกรรมที่ ๘ เวทีประชุมสภาผู้นำชุมชนเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวจากการดำเนินงาน								↔
กิจกรรมที่ ๙ ประชุมทีมวิจัยเพื่อจัดทำรายงานผลงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์								↔

๑.๘ นิยามศัพท์

๑.๘.๑ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

๑.๘.๒ รูปแบบการบริหารจัดการชุมชน หมายถึง วิธีการหรือแนวทางในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน

๑.๘.๓ นักวิจัยชุมชน หมายถึง คนในชุมชนที่เข้าร่วมการทำงาน โดยใช้งานวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการทำงาน ประกอบด้วย ทีมวิจัยในโครงการ จำนวน ๖ คน

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ได้ทราบแนวทางการบริหารจัดการชุมชนของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีจากอดีตถึงปัจจุบัน

๑.๙.๒ ได้ทราบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๙.๓ ได้รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

บทที่ ๒
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัย โครงการวิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา บ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้ ทีมวิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ ๓ ส่วน คือ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (๒๕๔๑) ได้ให้นิยามไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย (ศึกษาชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญของการเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นการให้อำนาจตัดสินใจแก่ประชาชนโดยเริ่มต้นการพัฒนาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนาจากนโยบายเบื้องบน กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนามี ๕ ระดับ ดังนี้

๑) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

๒) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

๓) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ไขปัญหา

๔) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา

๕) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ลักษณะหรือชนิดของการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

๒) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ

๓) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดีจะต้องประกอบด้วยขบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ

๑) การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และควบคุมทางสังคม

๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑) ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม

๒) ประชาชนมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม

๓) ประชาชนต้องเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

สรุป แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการการพิจารณา ตัดสินใจในการปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช (๒๕๓๑ : ๖๗) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด ๒ ประการมาผสมผสานกัน คือ “การปฏิบัติการ” (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า “การมีส่วนร่วม” (Participation) อันเป็นการมีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยมีความหมายถึง วิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูล และการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อยๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และกำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ นอกจากจะส่งผลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาของผลงานวิจัยและกระบวนการวิจัยในตัวของมันเองอีกด้วย และอีกทางหนึ่งการวิจัยยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ซึ่งสามารถเป็นตัวนำการพัฒนาลงสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ขนิษฐา กาญจนสินนท์ (๒๕๓๖) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา วางแผนและดำเนินการตามแผนในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการดำเนินการประเมินผล โดยที่ทุกขั้นตอนดังกล่าวสมาชิกชุมชนเข้าร่วมด้วย อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาตนเองในการทำงานพัฒนา

โดยทั่วไปแล้ว ข้อกำหนดของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นแตกต่างไปจากแนวคิดของการวิจัยแบบเดิมอยู่มาก แนวคิดในการวิจัยแบบเดิมนั้น หยั่งอยู่บนฐานของปรัชญาปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (Philosophy of Logical Positivism) และพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorism) ซึ่งมีข้อกำหนดว่า นักวิจัยทุกคนจะต้องรักษาความเป็นกลาง (Neutrality) โดยแยกตัวเองโดยสิ้นเชิงออกจากสิ่งที่ศึกษาเพื่อมิให้เกิดอคติ (bias) ต่อการศึกษา อันจะทำให้ผลของการศึกษาเบี่ยงเบนและไม่น่าเชื่อถือ แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย และนักพัฒนาหรือนักปฏิบัติการ (Practitioners) ตลอดกระบวนการศึกษาค้นคว้า **กมล สุดประเสริฐ (๒๕๓๕ : ๗)** จึงให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการวิจัยที่จัดทำโดยผู้ปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญหาโดยทันที และต้องกระทำเป็นหมู่คณะร่วมกัน ขยายความได้ว่า เป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันที่จะต้องสืบสวนสอบสวนหาปัญหาและข้อโต้แย้งร่วมกันเป็นกลุ่ม วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาโดยเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างจะลำเอียงไปในทางกระบวนการประชาธิปไตย

นิตยา เงินประเสริฐศรี (๒๕๔๔) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคมโดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายความถึง การร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนากับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น เพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด

๒.๒.๒ หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยหลักการนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประกอบไปด้วย กระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือด้วยโอกาสในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างหลายฝ่าย อันเป็นการสร้างความรู้ให้กับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม **พันธุ์ทิพย์ รามสูต (๒๕๔๐ : ๖๐-๖๓)** อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย

๑) ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านด้วยการส่งเสริมยกระดับนักศึกษาและพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์

๒) ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม

๓) สนใจปริทัศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับประเด็นปัญหา

๔) การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านและคนยากจนด้อยโอกาสสามารถมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์ วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๒.๒.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏฯ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๑) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งเข้ามาร่วมศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวมทั้งการหาประเด็นปัญหาเชิงพัฒนาและวรรณกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนตนมิใช่รอคอยแต่นักวิจัยและนักพัฒนามาดำเนินการให้

๒) เพื่อให้ได้ข้อมูลความเป็นจริง แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม หรือมีความพอดีกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้น

๓) เพื่อให้มีการขับเคลื่อนมวลสมาชิกเข้าด้วยกัน เป็นกระบวนการของผู้มีความรับผิดชอบร่วมกัน เรียนรู้ด้วยกันและแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน

๒.๒.๔ เป้าหมายและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พันธุ์ทิพย์ รามสูต (๒๕๔๐) กล่าวไว้ว่า เป้าหมายหลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นมีหลายประการ ประกอบด้วย

๑) ค้นหาความรู้พื้นบ้านที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย

๒) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม

๓) สร้างดุลยภาพระหว่างวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิชาการและความรู้พื้นฐาน

๔) ยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันของภาวะสังคมเศรษฐกิจ

ส่วนเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น **อรุณรุ่ง บุณธนันตพงศ์ (๒๕๔๕)** ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

๑) ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในทางที่จะให้ความร่วมมือกันหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน

๒) ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหา ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคนในชุมชน

๓) มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

๔) ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน โดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

๒.๒.๕ ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในทัศนะของ**กมล สุดประเสริฐ** มีแตกต่างกันอยู่สองชุดซึ่งจำแนกได้ดังนี้

๑) กิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ประสานงานหรือผู้อำนวยการวิจัย โดยเป็นกิจกรรมการแสวงหาความรู้ของนักวิจัยตามโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนพื้นที่เป้าหมายของผู้วิจัยแต่ละคน โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของนักวิจัย คือ การสร้างรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ และสามารถที่จะเผยแพร่แก่สังคมได้ โดยรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลนั้น จะต้องเป็นรูปแบบที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ้นเปลืองเงินทองและก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายไม่มากนัก แต่ในเวลาเดียวกันก็ได้ผลตอบแทนจากการวิจัยค่อนข้างสูง

๒) กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหรือเรียกว่า กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาชุมชนของนักวิจัยที่ปฏิบัติการร่วมกันกับชุมชน โดยนักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหรือเป็นผู้อำนวยการวิจัย ซึ่งมีบทบาทหลักในการเป็นผู้ช่วยเหลือในกระบวนการวิจัยตั้งแต่แรกเริ่มและค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง และหวังว่าเมื่อดำเนินการวิจัยไปจนสิ้นสุดโครงการแล้ว ประชาชนจะมีความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างพลังที่พอเพียงกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยลำพังอย่างมีประสิทธิภาพ มิต้องรอรับการช่วยเหลือจากภายนอกอีก

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายพุทธา พาสมบูรณ์ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ทำโครงการ “ค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมบนฐานวัฒนธรรมเขมร ลาว กวย กรณีศึกษา บ้านหอก ตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์” ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนบ้านหอกที่ผ่านมาชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมมากนัก กฎระเบียบ ข้อตกลง รูปแบบการบริหารจัดการต่างๆ ไม่ได้ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการสืบทอดตามผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ทำให้คนในชุมชนบางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการบริหารจัดการชุมชน ไม่ค่อยตระหนักร่วมในการปฏิบัติตาม รวมถึงการไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชนด้วย ซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้ร่วมกันวิเคราะห์ค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยชุมชนบ้านหอก มีการปฏิบัติการร่วมกันจัดทำข้อบัญญัติหมู่บ้านหอก เรื่องการอยู่ร่วมกันของหมู่บ้านหอกบนฐานวัฒนธรรมเขมร ลาว กวย พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบัญญัติ และปฏิบัติตาม โครงการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมบนฐานวัฒนธรรม ลาว เขมร กวย เป็นโครงการวิจัยเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกลไกในการบริหารจัดการชุมชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ให้มีการจัดระเบียบชุมชน เพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกันบนพื้นฐานประชาธิปไตยชุมชนอย่างแท้จริง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า งานการบริหารจัดการชุมชนเป็นการพัฒนาที่สำคัญ เป็นการวางโครงสร้างที่สำคัญในการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยผู้นำชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการทำงานเพื่อพัฒนาประชาชน ให้เป็นผู้มีจิตอาสา มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชนเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยเพื่อทำการวิจัยศึกษาเรื่อง “โครงการ ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ” ให้งานวิจัยนี้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๓
ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ในครั้งนี้ ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีระยะเวลาในการดำเนินการ ๖ เดือน ทีมวิจัยได้กำหนดการดำเนินกิจกรรมโครงการไว้ ๒ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ ทีมวิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสองส่วน คือ ข้อมูลบริบทชุมชนของตนเองและข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ส่วนในช่วงที่ ๒ เป็นการทดลองปฏิบัติการ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ กระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑ ขั้นตอนการเตรียมชุมชน /เตรียมทีมวิจัยชุมชน

๑) กิจกรรมที่ ๑ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๑) ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมประชุมชี้แจงโครงการวิจัยต่อชุมชนและกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกันกับชุมชน ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๖๐ คน ประกอบด้วย นักพัฒนา ๑ คน ทีมวิจัยชุมชน ๑๐ คน หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโพธิ์สามัคคี ๔๙ คน

๑.๒) วัตถุประสงค์ ในการดำเนินการนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้คือ ๑. เพื่อนำเสนอแนวคิด กระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัยฯ ให้ชุมชนได้รับทราบ ๒. เพื่อนักวิจัยชุมชน สามารถนำเสนอกระบวนการวิจัยชุมชนให้ประชาคมหมู่บ้านได้รับทราบและ

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมร่วมกัน ๓. เพื่อให้หัวหน้าครอบครัวในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัยและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ต้น

๑.๓) ผลการดำเนินงาน จากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้คณะทำงานและหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนได้รับรู้รับทราบแนวคิด กระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย ฯ หัวหน้าครอบครัวในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิด และกระบวนการวิจัย และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ต้น

๑.๔) ปัญหา/อุปสรรค ที่พบคือมีผู้เข้าร่วมประชุมน้อยกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒) กิจกรรมที่ ๒ อบรมให้ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชนเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยชุมชนและการออกแบบเครื่องมือในการศึกษา เป็นการสร้างความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้แก่ทีมวิจัยเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๑) ระยะเวลาดำเนินการ อบรมสร้างความรู้ความเข้าใจการวิจัยและสร้างเครื่องมือการวิจัย จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น.- ๑๖.๐๐ น. ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน ๒๐ คน นักพัฒนา ๒ คน ทีมวิจัยชุมชน ๑๘ คน วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ คือ ๑) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจโครงการวิจัย ๒) เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรม ตามโครงการวิจัยฯ และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน และ ๓) เพื่อเรียนรู้แนวทางในการบริหารโครงการวิจัยฯ

๒.๒) ผลการดำเนินการ จากผลการดำเนินการกิจกรรมนี้ ทำให้คณะทำงานมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และร่วมกันกำหนดแผนงานในการขับเคลื่อนโครงการ และพัฒนากรอบประเด็นคำถาม และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

๓.๑.๒ ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลตามประเด็นศึกษา

๑) กิจกรรมที่ ๓ จัดเก็บข้อมูลตามประเด็นขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา กิจกรรมนี้กำหนดดำเนินการในระหว่างช่วงเวลาเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม โดยได้มอบหมายประเด็นในการศึกษาให้ทีมวิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยการใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การสำรวจ การจัดทำผังภายนอก ภายในชุมชน การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย โดยได้แบ่งกระบวนการจัดเก็บข้อมูลชุมชน เป็นช่วงเวลาดังนี้

๑.๑) การจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านบริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี กิจกรรมนี้ดำเนินการในช่วงวันที่ ๑๐-๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ กลุ่มเป้าหมาย คือ ทีมวิจัยชุมชนจำนวน ๑๒ คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีในมิติต่างๆ

ผลจากการดำเนินการส่งผลให้ทีมวิจัยได้รับทราบข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน ความเป็นมา และพัฒนาการของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ด้านปัญหา/อุปสรรค พบว่า นักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบ และบางส่วนไม่เต็มเวลา เนื่องจากมีภารกิจและไม่สะดวกในการร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาดังกล่าว การควบคุมเวทีสนทนาลำบาก เนื่องจากผู้อาวุโสต่างคนต่างให้ข้อมูลของตนเอง นักวิจัยไม่ค่อยเข้าใจในประเด็นคำถาม ไม่รู้แนวทางการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้น

๑.๒) จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านการบริหารจัดการชุมชน ศึกษาในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชน คุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน กิจกรรมนี้ดำเนินการในระหว่างวันที่ ๒๑–๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยทีมวิจัยชุมชนจำนวน ๑๒ คน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านแนวทางการบริหารจัดการชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชนคุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตามสมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน โดยแบ่งเป็นกลุ่มแยกประเด็นการจัดเก็บให้ทีมวิจัยลงไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในแต่ละด้านโดยไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในครัวเรือน

๑.๓) จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจากอดีตถึงปัจจุบัน กิจกรรมนี้ดำเนินการในระหว่างวันที่ ๑๐–๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ โดยทีมวิจัยจำนวน ๑๒ คน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วม จากอดีตถึงปัจจุบัน

๒) กิจกรรมที่ ๔ เวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเก็บในชุมชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แยกจัดหมวดหมู่ของระบบข้อมูล และเติมเต็มข้อมูลให้มี

ความสมบูรณ์ จัดกิจกรรมนี้เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๘.๓๐- ๒๑.๐๐ น. ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม ประกอบด้วย ทีมวิจัยชุมชน คณะที่ปรึกษา รวมจำนวน ๒๐ คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะวิจัยนำเสนอผลการจัดเก็บข้อมูล และร่วมกันวิเคราะห์ตรวจสอบ เติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ หลังจากนั้นทีมวิจัยชุมชนได้แบ่งกันนำข้อมูลไปเรียบเรียงให้มีความสมบูรณ์ จัดทำเป็นเอกสารประกอบการรายงานผลการศึกษา

ผลการดำเนินการกิจกรรมได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลการจัดเก็บข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลประกอบการรายงานผลการวิจัย และเตรียมข้อมูลนำเสนอต่อชุมชน ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้จัดเก็บ บันทึก รวบรวม ในแต่ละกิจกรรมมาวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ และจัดหมวดหมู่ ตามประเด็นการศึกษา

๓) กิจกรรมที่ ๕ เวทีนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลชุมชนในระยะที่ ๑ ให้ชุมชนได้ทราบโดยทีมวิจัยจะนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยตามประเด็นขอบเขตเนื้อหาการศึกษาให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลและเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ กิจกรรมนี้จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลต่อชุมชนเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการรับรู้ข้อมูล ผลการวิจัยโดยทีมวิจัยนำเสนอข้อมูล จากการวิจัยตั้งแต่ช่วงแรกของโครงการ นอกจากนั้นยังเป็นการเสนอเพื่อให้ชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วย กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนชาวบ้านโพธิ์สามัคคีทุกครัวเรือน ทีมนักพัฒนาจำนวน ๒ คน ดำเนินการครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ผลจากการจัดกิจกรรมนี้ ที่ประชุมของชุมชนได้ทราบถึงข้อมูลชุมชน ที่ทีมวิจัยชุมชนได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละมิติให้ที่ประชุมทราบ และผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกัน นำเสนอข้อมูลเพื่อเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๑.๓ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล จัดระบบข้อมูลจากการศึกษา

๑) กิจกรรมที่ ๖ ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา กำหนดแผนงานในการดำเนินการทดลองปฏิบัติการ กิจกรรมนี้ดำเนินการในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๖ โดยนักวิจัยชุมชน ได้ดำเนินการประชุมเพื่อวิเคราะห์แผนงานในการปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย

เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๓๐ คน ดำเนินการ ณ ที่ทำการศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี เวลา ๑๘.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.

ผลจากการดำเนินงาน ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาในระยะที่ ๑ แล้วได้ร่วมกันกำหนดแผนงานในการทดลองปฏิบัติการวิจัยในระยะที่ ๒ โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินการ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑.๑ รูปแบบที่ ๑ ทดลองจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

- กิจกรรมย่อยที่ ๑.๑ เวทีเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสภาผู้นำชุมชน และระบบประชาธิปไตยชุมชน

- กิจกรรมย่อยที่ ๑.๒ สนับสนุนการประชุมสภาผู้นำชุมชนให้เป็นกลไกที่สำคัญในชุมชนเป็นส่วนกำหนดแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการกำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมการพัฒนา และแก้ไขปัญหาในชุมชน

๑.๒ รูปแบบที่ ๒ ทดลองจัดการบริหารชุมชนโดยใช้ระบบคุ้มบ้าน โดยการกระจายอำนาจของผู้นำชุมชนไปสู่ผู้นำคุ้ม ให้คุ้มมีบทบาทในการทำงานในชุมชนโดยใช้กลยุทธ์การประกวดคุ้ม เป็นปัจจัยหนุนเสริมบทบาทผู้นำคุ้มให้มีความเข้มแข็ง

๑.๓ รูปแบบที่ ๓ ทดลองจัดประชาคมเพื่อค้นหาธรรมนูญชุมชน หรือกฎระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อสนับสนุนให้ใช้ระบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

๓.๑.๔ ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑) กิจกรรมที่ ๗ จัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อทดลองขับเคลื่อนการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการจัดการดำเนินการในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ๒๕๕๖ ระยะเวลาดำเนินการ ๓ เดือน โดยมีการสนับสนุนให้มีการเลือกสภาผู้นำชุมชนและให้มีการประชุมสภาผู้นำชุมชนเดือนละ ๑ ครั้ง

ผลที่ได้รับ สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จำนวน ๓๐ คน มีการประชุมกันทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง โดยมีการนำสถานการณ์ปัญหาในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีมาร่วมกันวิเคราะห์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหา และวางแผนการพัฒนาเป็นประจำทุกเดือน

๒) กิจกรรมที่ ๘ เวทีประชุมสภาผู้นำชุมชนเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวจากการดำเนินงาน กิจกรรมนี้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี เพื่อสรุปผลการดำเนินการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีว่า ในห้วงระยะที่ผ่านมามีการดำเนินการเป็นผลอย่างไรบ้าง มีข้อดี ข้อเสีย โอกาส อุปสรรค อย่างไรบ้าง

ผลที่ได้รับ คือ สภาผู้นำชุมชนได้ร่วมกัน สรุปบทเรียนผลการทดลองปฏิบัติการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนว่าเป็นอย่างไรบ้าง และได้ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ให้ดีขึ้นต่อไป เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

๓.๑.๕ ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัย

๑) กิจกรรมที่ ๙ ประชุมทีมวิจัยเพื่อจัดทำรายงานผลงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ กิจกรรมนี้ ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ โดยทีมวิจัยชุมชน ได้ร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ในระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ มาจัดระบบข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง และเรียบเรียงให้มีความสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด โดยได้แบ่งบทบาทหน้าที่ในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ให้ทีมวิจัยชุมชนร่วมกัน เรียบเรียง โดยประสานแนวทางการดำเนินการ จัดทำเอกสารรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งให้สถาบันพระปกเกล้าต่อไป

ผลที่ได้รับ คือ ทีมวิจัยได้ร่วมกัน จัดทำเอกสารฉบับสมบูรณ์ รายงานให้สถาบันพระปกเกล้า

๓.๒ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Action Research) ซึ่งแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

๓.๒.๑ ขั้นเตรียมการ

ดำเนินการในขั้นเตรียมการนี้เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่จะมาร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย การเตรียมชุมชน การเตรียมทีมวิจัยชุมชน สร้างความเข้าใจแกนนำในชุมชน แกนนำในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี โดยมีกิจกรรมดำเนินการดังนี้

๑) เตรียมทีมวิจัย/คณะที่ปรึกษา โดยการจัดประชุมสร้างทีมวิจัย เรียนรู้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และประชุมทีมวิจัยเพื่อพัฒนา ออกแบบเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลการวิจัยเพื่อสร้างเข้าใจร่วมกัน แบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในงานวิจัย ฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพ ในการเก็บข้อมูล และออกแบบเครื่องมือในการศึกษา

๒) เตรียมชุมชน โดยการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการวิจัยแก่ชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ในการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้หมู่บ้านมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย ทุกขั้นตอน

๓.๒.๒ ขั้นตอนการศึกษารวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

๑) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมเอกสารมือสองและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย ได้แก่ แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้ แนวคิดการมีส่วนร่วม แนวคิดงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และข้อมูลบริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี โดยจะทำการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร เว็บไซด์ เป็นต้น

๒) ข้อมูลปฐมภูมินี้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือและใช้การประชุมกลุ่ม ตามขอบเขตเนื้อหาดังต่อไปนี้

๒.๑) เนื้อหาด้านการบริหารจัดการชุมชน ศึกษาในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชน คุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน

๒.๒) เนื้อหาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วม จากอดีตถึงปัจจุบัน

๒.๓) เนื้อหาด้านรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการชุมชนโดยการลงมือปฏิบัติการทดลอง กำหนดแผนงานจากตัวข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการศึกษา เพื่อศึกษาค้นหาข้อมูลตามประเด็นศึกษาที่กำหนด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นักวิจัยชุมชนเตรียมแนวคำถามหลัก และซักซ้อมสร้างความเข้าใจในแนวคำถามหลัก ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล โดยในการใช้การสัมภาษณ์ได้แบ่งความรับผิดชอบของคนในทีมให้มีผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม และแบ่งหน้าที่ในการจดบันทึก และถ่ายรูปภาพ ในการสัมภาษณ์ โดยในทีมเก็บข้อมูล จะช่วยการตรวจสอบความสมบูรณ์ ของตัวข้อมูลให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่กำหนดไว้

๓.๓.๒ การสำรวจชุมชน ทีมวิจัยใช้ในการจัดเก็บข้อมูลทางด้านภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน โดยทีมวิจัยจะใช้วิธีการเดินสำรวจเพื่อสัมผัสพื้นที่จริงให้ผู้อาวุโสคอยบอกกล่าวเล่าเรื่องราว ตามสภาพที่ออกสำรวจ และจดบันทึกข้อมูล หลังจากนั้นทีมวิจัย จะได้ร่วมกันร่างข้อมูลชุมชน แบบกระดาษ ตามชนิดของข้อมูล

๓.๓.๓ การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมกลุ่มย่อยทีมวิจัย มักใช้ในกระบวนการจัดเก็บข้อมูลและการสรุปข้อมูล โดยเชิญกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐-๑๕ คน เพื่อมาศึกษาข้อมูล สืบค้นข้อมูล ตามประเด็นวิจัยที่กำหนด ส่วนมากใช้ในกิจกรรมการศึกษาการบริหารจัดการป่าชุมชน และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๓.๔ การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชุม รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อมูลตามประเด็นศึกษา และคืนข้อมูลให้ชุมชนสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าชุมชนของกลุ่มเยาวชนบ้านรงระ เป็นการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ในระดับทีมวิจัยและที่ปรึกษา และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกันกับชุมชน การกำหนดแนวทาง แผนงานการทดลองปฏิบัติการร่วมกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้าโดยยึดกรอบแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์โครงการเป็นหลัก

บทที่ ๔
ผลการศึกษา

การดำเนินการวิจัย โครงการวิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล สรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการดังกล่าว ได้ผลการวิจัยดังนี้

๑) บริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

๒) การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีจากอดีตถึงปัจจุบัน

๓) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

๔) รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แต่ละประเด็นข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ บริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

๔.๑.๑ ข้อมูลบริบทชุมชนจากการศึกษาเอกสาร

๑) โครงสร้างประชากร (ข้อมูลจากการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.ประจำปี ๒๕๕๖)

หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ประกอบด้วยครัวเรือนจำนวน ๑๐๘ หลังคาเรือน มีประชากร ๓๓๒ คน เป็นผู้ชาย ๑๔๙ คน ผู้หญิง ๑๘๓ คน ดังตาราง ๔-๑

ตาราง ๔-๑ ประชากรในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุประชากร	เพศชาย	เพศหญิง	จำนวนรวม
น้อยกว่า ๑ ปีเต็ม	๑	๑	๒
๑ ปีเต็ม - ๒ ปี	๔	๑๐	๑๔
๓ปี –๕ปี	๓	๗	๑๐
๖ ปี – ๑๑ ปี	๒๑	๑๕	๓๖
๑๒ปี -๑๔ ปี	๖	๙	๑๕
๑๕ ปี – ๑๗ ปี	๖	๑๐	๑๖

ช่วงอายุประชากร	เพศชาย	เพศหญิง	จำนวนรวม
๑๘ปี -๒๕ ปี	๑๙	๑๒	๓๑
๒๖ ปี – ๔๙ ปี	๖๑	๖๕	๑๒๖
๕๐ ปี -๖๐ ปี	๑๕	๑๓	๒๘
๖๐ปี ขึ้นไป	๑๓	๔๑	๕๔
รวม	๑๔๕	๑๘๓	๓๓๒

๒) ลักษณะด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี (ข้อมูลเอกสารแผนชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี)

๒.๑) การประกอบอาชีพ ลักษณะการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก การเลี้ยงสัตว์ การรับจ้างทั่วไป การทอผ้าไหมเป็นอาชีพรอง โดยทั้งหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตร ๑,๗๑๙ ไร่ แบ่งเป็นที่นา ๑,๔๗๙ ไร่ ที่สวน ๒๔๐ ไร่ โดยเฉพาะอาชีพการทำนานั้นถือว่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชุมชน เน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายและมีการเร่งปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตโดยใน พ.ศ.๒๕๕๓ หมู่บ้านใช้ปุ๋ยเคมี ทั้งสิ้น ๑,๐๕๗ กระสอบ มูลค่า ๙๒๕,๙๐๙ บาท ผลผลิตจากการทำนาของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำนาข้าวเจ้า ได้ผลผลิตทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๔๘.๘๒ ตัน แบ่งเป็นผลผลิตเพื่อการจำหน่ายจำนวน ๓๕๙,๕๗๕ กิโลกรัม ผลิตข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือน จำนวน ๒๑๙,๑๒๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ๆ ละ ๓๗๕ กิโลกรัม ส่วนใหญ่เมื่อได้ผลผลิตจากการทำนาแล้วจะระบายผลผลิตสู่ตลาดนำเงินมาใช้หนี้สิน เหลือจากนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้บางครัวเรือนไม่มีข้าวเหลือบริโภคตลอดทั้งปี ต้องไปยืมข้าวเปลือกจากหมู่บ้านข้างเคียงมาบริโภคซึ่งพบว่ามีอยู่หลายครัวเรือนที่ได้รับความเดือดร้อน ตามกรณีข้างต้น

นอกจากอาชีพทางด้านเกษตรกรรมแล้ว ชุมชนยังประกอบอาชีพเสริมในด้านการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโค จำนวน ๒๖๐ ตัว กระบือ จำนวน ๑๒๖ ตัว เป็ด ไก่ และหมูตามลำดับ การเลี้ยงสัตว์นั้นนิยมเลี้ยงทุกครัวเรือนเพื่อนำมูลไปใช้ประโยชน์ในไร่นาอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนั้นชุมชนยังมีประชากรกลุ่มหนึ่งที่โยกย้ายแรงงานสู่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาวนั้นส่วนมากไปขายแรงงานในต่างถิ่นทำให้ชุมชนมีเพียงคนเฒ่าคนแก่ที่เฝ้าบ้าน เลี้ยงหลาน รอคอยการกลับมาของลูกหลาน นอกจากนั้นแล้ว

ยังมีรูปแบบการโยกย้ายแรงงานเฉพาะภายหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยเฉพาะแรงงานชายวัยฉกรรจ์ นิยมไปรับจ้างตัดอ้อยในพื้นที่ต่างๆ เช่น ชลบุรี ฉะเชิงเทรา กำแพงเพชร บุรีรัมย์ นครราชสีมา เป็นต้น จากการไปรับจ้างตัดอ้อยดังกล่าวถือเป็นแหล่งรายได้เสริมที่สำคัญของชุมชน

๒.๒) รายได้ จากการจัดเก็บข้อมูลชุมชน พบว่า หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ทำนา ๕,๒๒๖,๐๒๓ บาท
- เลี้ยงสัตว์ ๒๒๐,๖๗๐ บาท
- รับจ้างทั่วไป ๑๙๘,๘๔๓ บาท
- ค่าตอบแทน ๕๒,๖๒๕ บาท
- ลูกหลานส่งให้ ๘๓,๔๘๒ บาท
- ค้าขาย ๑๒๓,๐๖๐ บาท

รายได้รวม ๕,๙๐๔,๗๐๓ บาท

๒.๓) รายจ่ายของชุมชน (รายปี)

- รวมรายจ่ายหมวดอาหาร ๙๐๕,๔๖๖ บาท
- รายจ่ายฟุ่มเฟือยและอบายมุข ๑,๒๖๒,๑๖๐ บาท
- รายจ่ายหมวดของใช้ เครื่องสำอาง ๓๐๗,๕๐๘ บาท
- รายจ่ายสาธารณูปโภค การศึกษา ๕๒๕,๙๐๖ บาท
- รายจ่ายภาคการผลิต ๒,๐๐๓,๑๒๙ บาท
- รายจ่ายค่าช่วยงานบุญประเพณี ๔๕๒,๘๓๐ บาท

รายจ่ายรวมทั้งสิ้น ๕,๔๕๖,๙๙๙ บาท

๒.๔) ด้านหนี้สินชุมชน

- ร้านค้าชุมชน ๗๓,๓๑๘ บาท
- กองทุนหมู่บ้าน ๑,๑๘๐,๒๐๐ บาท
- ธกส. ๓,๐๑๐,๕๐๐ บาท
- กข.คจ ๒๕๗,๓๐๐ บาท

- กลุ่มออมทรัพย์	๕๔,๐๐๐	บาท
- กองทุนเศรษฐกิจ	๔๘,๖๔๘	บาท
- นายทุน	๗๗๔,๓๐๐	บาท
- สหกรณ์การเกษตร	๓,๐๑๙,๐๐๐	บาท
หนี้สินรวม	๑๐,๗๑๗,๒๖๖	บาท

๓) ด้านทรัพยากรในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอันเป็นบริเวณที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนมีดังต่อไปนี้

๓.๑) ป่าสำหรับเลี้ยงสัตว์ เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐ ไร่ สมาชิกชุมชนใช้เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะในฤดูกาลทำนา นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งอาหารและเชื้อเพลิงของชุมชน ในฤดูฝนจะมีเห็ดชนิดต่างๆ และหน่อไม้ขึ้นเป็นจำนวนมาก

๓.๒) ทรัพยากรด้านแหล่งน้ำที่ชุมชนใช้ประโยชน์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ข้อมูลจาก กชช ๒ ค)

ตาราง ๔-๒ แสดงชนิดและจำนวนแหล่งน้ำในชุมชน

ชนิดแหล่งน้ำ	จำนวน บ่อ / แห่ง / สระ	การใช้ประโยชน์	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	๑๐	/	
บ่อน้ำบาดาล	๓๓	/	
สระน้ำ	๕	/	
คลองน้ำ	๑	/	

๓.๓) ทรัพยากรด้านที่ดิน ที่ชุมชนถือครองอยู่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของชาวบ้านที่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสมแก่การปลูกข้าว

๔.๑.๒ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชนและจัดประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นทีมวิจัยจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์เรียบเรียงตามประเด็น ในระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี มีรายละเอียดดังนี้

๑) พัฒนาการความเป็นมาของบ้านโพธิ์สามัคคี

หมู่บ้านโพธิ์สามัคคี เป็นชุมชนเก่าแก่อีกชุมชนหนึ่งในตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จากการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีได้อพยพโยกย้ายมาจากบ้านอาเรา อำเภอสำโรงทราบในปัจจุบัน เนื่องจากต้องการมาบุกเบิกพื้นที่ทำกินใหม่ซึ่งพื้นที่ตั้งบ้านโพธิ์สามัคคี ปัจจุบันเป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการบุกเบิกพื้นที่ทำการเกษตรกรรม โดยเมื่อแรกเริ่มได้ตั้งชุมชนใกล้เคียงกับหนองน้ำ ซึ่งเรียกว่า “หนองบัว” ปัจจุบันตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบัว ในยุคแรกของการตั้งหมู่บ้าน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านโพธิ์ตาอาค และเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง เป็นบ้านโพธิ์สามัคคีในที่สุด

๒) ที่ตั้งปัจจุบัน

บ้านโพธิ์สามัคคี ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอปรางค์กู่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอปรางค์กู่ มาทางด้านทิศเหนือ ประมาณ ๕ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านหว้าน
ทิศใต้	ติดต่อ	บ้านชาดโพธิ์น้อย
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ขี้นาค
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านหว้าสามัคคี

๓) พัฒนาการปกครองของบ้านโพธิ์สามัคคี

หมู่บ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ ในยุคแรกตั้งอยู่ในเขตการปกครองของตำบลพิมายเหนือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ต่อมาได้ย้ายเขตการปกครองมาขึ้นตรงต่อตำบลพิมายเหนือ อำเภอขุขันธ์ ในยุคนี้ทางราชการจะประชุมประจำเดือนผู้ใหญ่บ้านต้องเดินเท้าไปประชุมที่อำเภอขุขันธ์ ผ่านป่ารกชัฏ และนอนค้างคืนที่อำเภอขุขันธ์ ๑ คืน เพื่อประชุมข้อราชการต่างๆ และรับเงินเดือนๆ ละ ๗๐ บาท เมื่อกลับ

มาถึงบ้านจะมีการตีกลองเพื่อประชุมลูกบ้านในวันถัดไป การทำงานในอดีตจะไม่มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแต่จะเน้นการขอความร่วมมือจากชาวบ้านเพื่อช่วยงานพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน

พ.ศ.๒๕๐๔ อำเภอปรางค์กู่ได้แยกตัวออกจากอำเภอขุขันธ์ สถาปนาเป็นอำเภอ มีนายสงวน วัฒนานนท์ เป็นนายอำเภอคนแรก ในปีนั้นเองหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีได้แยกจากตำบลพิมายเหนือ มาเป็นหมู่ที่ ๑๐ ตำบลพิมาย ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๔๐ ได้แยกจากตำบลพิมายมาเป็นหมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ โดยมีทำเนียบผู้นำหมู่บ้านตามรายนามดังต่อไปนี้

- นายอาด ทองภาพ
- นายทา บุญประกอบ
- นายผิว การะเกษ
- นายเต็งนิ่ม บุญประกอบ
- นายทองพูน บุญประกอบ (กำนันตำบลพิมายเหนือในปัจจุบัน)

๔) ผู้นำในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี มีดังนี้

๔.๑) ผู้นำที่เป็นทางการ เป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากส่วนราชการให้มีบทบาทหน้าที่ในการทำงานตามภารกิจของทางราชการดังนี้

- คณะผู้บริหารหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ประกอบด้วย
  - นายทองพูน บุญประกอบ กำนันตำบลพิมายเหนือ
  - นายประจวบ สุขเมือง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
  - นายลา หาญเสมอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
  - นายวิทยา วิเศษชาติ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
  - นายบุญมี สุขเสน ผู้ใหญ่บ้านบ้าน
  - นายมาก บุตรดี สารวัตรกำนัน
- คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย
  - นายทองพูน บุญประกอบ ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน
  - นายบุญมี สุขแสน รองประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน
  - นายวิทยา วิเศษชาติ รองประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

- นายจักตี ตีแก้ว เลขานุการ
- นายประจวบ สุขเมือง เหรัญญิก

- ฝ่ายจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วย
  - นายลา หาญเสมอ หัวหน้าฝ่ายฯ
  - นายไชยันต์ บุญประกอบ รองหัวหน้าฝ่ายฯ
- ฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
  - นางแจ้ง เหล่าเลิศ หัวหน้าฝ่าย ฯ
  - นายสน บุตรดี รองหัวหน้าฝ่าย
- ฝ่ายสังคมและสาธารณสุข
  - นางบุษบง บุตรดี หัวหน้าฝ่ายฯ
  - นายพุธ บุญประกอบ รองหัวหน้าฝ่าย
- ฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย
  - นายธีระวัฒน์ ตรีแก้ว หัวหน้าฝ่าย
  - นายทองสา คำมา รองหัวหน้าฝ่าย

๔.๒) ผู้นำคุ้ม บ้านโพธิ์สามัคคีได้จัดแบ่งและมอบบทบาทในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็น ๖ คุ้ม โดยให้คุ้มมีบทบาทสำคัญในการทำงาน ทั้งด้านการประสานงาน การพัฒนา การสร้างการเรียนรู้ แต่ละคุ้มจะเลือกคณะกรรมการและมีแผนงานของตนเอง ตามรายละเอียดดังนี้

- คุ้มที่ ๑ สันติสุข นายมาก บุตรดี
- คุ้มที่ ๒ รวมพลังสามัคคี นายไชยัน บุญประกอบ
- คุ้มที่ ๓ รู้รักสามัคคี นายวัน สุภาทิพย์
- คุ้มที่ ๔ สามัคคีธรรม นายสน บุตรดี
- คุ้มที่ ๕ ร่วมใจสามัคคี นายพร สีสัน
- คุ้มที่ ๖ เที่ยงธรรม นายสุข บุญประกอบ

๔.๓) ผู้นำตามธรรมชาติ คือ ผู้นำที่มีบทบาทในการนำการพัฒนา การทำงานในหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ตามรายละเอียดดังนี้

- ผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา หมอพราหมณ์ คือ นายมาก บุตรดี ทำหน้าที่เป็นผู้นำพิธีกรรมทางศาสนา เป็นผู้เตรียมการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน งานมงคล งานอวมงคลต่างๆ

- ข้าวจ้ำ คือ นายมาก บุตรดี หมู่บ้านแต่งตั้งให้เป็นข้าวจ้ำ เพื่อทำหน้าที่นำการทำกิจกรรมในการเซ่นไหว้ญะจูสย์ ตามความเชื่อของชุมชน

๔.๔) กลุ่มเครือญาติ ระบบเครือญาติในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จากการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี จะมีสายตระกูลเดียวกันเป็นญาติพี่น้องกันเกือบทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากในอดีตนิยมแต่งงานกันในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีกลุ่มนามสกุลสำคัญจำนวน ๔ นามสกุล คือ กลุ่มนามสกุลบุญประกอบ ไชยภา นาคนวล และทวีชาติ

๕) วิถีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีจากอดีตถึงปัจจุบัน

๕.๑) วิถีชีวิตชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นชุมชนชาวกูยที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและมีความเฉพาะด้านวัฒนธรรม ประเพณี จากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี มีดังนี้

- ด้านการแต่งกาย ชาวกูยบ้านโพธิ์สามัคคีในอดีตนิยมปลูกต้นฝ้ายทุกครัวเรือน (กะปัะ) ในบริเวณพื้นที่หลังบ้าน แล้วนำฝ้ายมาเข็น แล้วปั่นให้เป็นเส้น นำมาทอผ้าเย็บผ้าฝ้ายด้วยมือเป็นเสื้อผ้าสำหรับสวมใส่ นอกจากนั้นยังมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เอาเส้นไหมมาทอผ้าเป็นผืน สวมใส่กัน โดยสตรีชาวกูยบ้านโพธิ์สามัคคีนิยมสวมใส่ผ้าไหมลายลูกแก้ว ซึ่งเรียกขานเป็นภาษากูยว่า “ฮับแก็บ” นิยมย้อมผ้าสีดำโดยมีกระบวนการย้อมผ้าโดยสีธรรมชาติ ย้อมมะเกลือและนำสมุนไพรมาอบเสื้อให้มีกลิ่นหอมตามแบบฉบับของสตรีชาวกูย ซึ่งเป็นกลิ่นที่หอมเย็นชื่นใจ ในหมู่สตรีผู้สูงอายุนิยมปรุงแต่งกลิ่นสมุนไพรสำหรับอบเสื้อให้หอมอยู่ตลอดเวลา ในด้านผ้านุ่ง นิยมนุ่งผ้าถุงที่เป็นผ้าไหมทอมือที่มีความประณีตสวยงาม เรียกเป็นภาษากูยว่า “ฉิกระวี” สำหรับผู้ชายจะแต่งกายด้วยโสร่ง ซึ่งโสร่งลายเอกลักษณ์ชาวกูยนั้นต้องเป็นโสร่งที่มีสีสันเข้ม นิยมทอด้วยผ้าสีแดง สีน้ำเงิน ลายตัดคล้ายตาหมากรุก และสวมใส่เสื้อผ้าไหมทอมือสีขาว

- ด้านวิถีชีวิต ในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ นิยมใช้ชีวิตโดยการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เนื่องจากทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ในอดีตทำนาโดยการปักดำและใช้แรงงานควายในการไถนา ชาวกูยเคร่งครัดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ เช่น วันสงกรานต์ ลูกหลานต้องหาบน้ำไปให้พ่อแม่ ปู่ย่าตายายอาบ พร้อมทั้งหาเสื้อผ้าใหม่ๆ ให้ผลัดเปลี่ยนเป็นประจำทุกปี เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ไม่ประพฤตินอกรีดนอกรอย การกินอยู่ของชาวกูยไม่นิยมกินของสุกๆ ดิบๆ ต้องกินของปรุงสุกแล้วเป็นความเชื่อต่อๆ กันมา เพราะต้องเดินทางอยู่ในป่านานๆ อาจเป็นอันตรายได้ ส่วนใหญ่กินข้าวสวย ไม่นิยมกินข้าวเหนียว

- ลักษณะของบ้านเรือน บ้านเรือนของชาวกูยแบบโบราณ ส่วนใหญ่นิยมปลูกบ้านไม้ทรงสูง ใต้ถุนสูง ใช้ไม้ที่มีคุณภาพดี เนื่องจากไม้ในอดีตมีมากมาย ประกอบขึ้นเป็นบ้านแบบโบราณที่ไม่ต้องใช้ตะปู อาศัยฝีมือในทางช่างประกอบกันเป็นตัวบ้านเรือน จะแยกเป็นพื้นที่ห้องนอน พื้นที่ประกอบอาหาร นิยมเลี้ยงกระบือไว้บริเวณใต้ถุนเรือน เนื่องจากในอดีตมีโจรผู้ร้ายชุกชุมจึงต้องเลี้ยงสัตว์เลี้ยงไว้ใกล้บ้านเรือน

๕.๒) ด้านภาษาพูดของชาวกูย ชาวกูยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาพูด แต่ไม่มีภาษาเขียน ดังนั้น เวลาเทียบเคียงภาษาพูด ภาษาสนทนาของชาวกูย เป็นภาษาอื่นๆ จึงทำได้ยากเนื่องจากขาดตัวพยัญชนะ สระ แทนการออกเสียงในภาษากูย แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีการเทียบเคียงการออกเสียงตามแบบฉบับชาวกูย ไว้เป็นภาษาไทยบ้าง ตามแต่พื้นที่จะดำเนินการ เนื่องจากชาวกูยในแต่ละพื้นที่ก็พูดและออกเสียงแตกต่างกันไป สำหรับชาวกูยในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีนั้นมีการออกเสียง พูดคุย สนทนาพื้นฐาน ดังนี้

- ประโยคบอกเล่า ยกตัวอย่างเช่น

แซม เยอ จา โดย	แปลว่า	น้องกินข้าวเร็ว
อาลูง พิ เกิด กอน	แปลว่า	ลุงไม่มีลูก
ไฮ จา โดย	แปลว่า	ฉันกินข้าว
แมว ไตร จอ กับ	แปลว่า	แมวถูกหมากัด

- ประโยคคำถาม ยกตัวอย่างเช่น

ละเมือย เถ	แปลว่า	เหนื่อยไหม
แอม เถ	แปลว่า	อร่อยไหม

วัว ขะนอม ไอ แปลว่า ทำขนมหรือ
จา โดย แลว แดงะ แปลว่า กินแล้วหรือยัง

- ประโยคคำสั่ง ประโยคบอกความเชิงบังคับ ประโยคที่ย้ำความให้แน่ใจ หรือประโยคที่เป็นการชักชวน มักใช้ทำนองเสียงตอนท้ายประโยคสูง ยกตัวอย่างเช่น

เจา จา โดย แปลว่า ไปกินข้าว (กัน) (ชักชวน)
จา โดย ไว แปลว่า กินข้าวซะ (คำสั่ง)
ตะเกา ยูง แปลว่า นั่งก่อนซิ (บังคับ)
หุย ไว ไว แปลว่า เดินเร็วๆ (บังคับ)

๕.๓) ประเพณี ความเชื่อเฉพาะของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนชาวกูย ที่มีการสืบทอดส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น เป็นความเชื่อที่บรรพบุรุษถือปฏิบัติจากอดีตถึงปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากพราหมณ์บ้างจากผีบ้าง โดยฮีตสิบสองหรือจารีตประเพณีประจำสิบสองเดือนที่สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสร่วมชุมนุมกันทำบุญเป็นประจำเดือนทุกๆ เดือนของรอบปี **"ฮีต"** มาจากคำว่า **"จารีต"** ถือเป็นจรรยาของสังคม ถ้าฝ่าฝืนมีความผิด เรียกว่า ผิดฮีต หมายถึง ผิดจารีต ซึ่งมีทั้งฮีตสิบสอง ในด้านความเชื่อในชุมชนชาวกูยเชื่อเรื่องผี เทวดา มาเกี่ยวข้องซึ่งมีข้าวจ้ำ ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดำเนินพิธีกรรมต่างๆ ข้าวจ้ำหมู่บ้านจะพิจารณาจากผู้อาวุโสในชุมชนที่ได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรมมีความรอบรู้ ทั้งนี้มีกิจกรรมในการเซ่นไหว้ บวงสรวงในเทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อของชุมชนชาวกูย ดังนี้

- การแซนญะจูกส์ (ไหว้ปู่ตา) ปู่ตาเปรียบเสมือนผู้ปกปักรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุขซึ่งหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีศาลปู่ตาตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้านและบริเวณป่าชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีอีกหนึ่งแห่ง การเซ่นไหว้ปู่ตาจะทำให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล การเซ่นไหว้ปู่ตา จะมีพิธีกรรมอยู่ ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ ในวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ และครั้งที่ ๒ ในวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๖ ของทุกปี เมื่อถึงวันพิธีแกนนำหมู่บ้านและข้าวจ้ำประจำหมู่บ้านก็จะดำเนินการแจ้งให้ชาวบ้านทราบล่วงหน้าเพื่อเตือนความทรงจำให้เตรียมของเซ่นไหว้ปู่ตา ได้แก่ ขันห้าขัดแปด กรวยและดอกไม้ ๕ คู่ ผ้าขาว ๑ ผืน ธูป ๑ ห่อ เทียน ๑ กล่อง เครื่องดื่ม ไข่ ๑ ฟอง ข้าวแดง ข้าวดำ น้ำอัดลม เหล้าขาว ดาบ ปืน และบั้งไฟ เมื่อทุกครอบครัวในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมาพร้อมเพรียงกันแล้ว ข้าวจ้ำจึงนำกล่าวเซ่นไหว้

และนำเครื่องเซ่นไหว้วางบนแท่นหน้าศาลเจ้าปู่ตาและกล่าวเชิญให้ปู่ตาประจำหมู่บ้านมารับของเซ่นไหว้ของชาวบ้าน และขอให้ท่านช่วยดูแลคุ้มครองบันดาลความสุข ปัดเป่าความทุกข์ให้แก่ชาวบ้านโพธิ์สามัคคีให้อยู่เย็นเป็นสุขฝนตกต้องตามฤดูกาล เมื่อเซ่นไหว้เสร็จก็จะมีการจุดบั้งไฟเพื่อเสี่ยงทายเรื่องฟ้าฝน ถ้าบั้งไฟขึ้นดีเสี่ยงทายว่าปีหน้าฝนจะต้องบริบูรณ์มีน้ำมีท่าในการทำการเกษตร ถ้าบั้งไฟแตกฝนจะไม่ตก นอกจากนั้นยังมีการเสี่ยงทายผ่านลักษณะไก่ คือ ดึงเอาขากรรไกร (ปากล่าง) ของไก่ที่บูชาปู่ตาออกมา แล้วดูว่าปลายขากรรไกรทั้งสองข้าง (ซึ่งมีลักษณะเป็นสองง่าม) เป็นอย่างไร ถ้าปลายง่ามห้อยตกลงหรือไม่เสมอกัน หมายถึงในปีนั้นสัตว์เลี้ยงจะไม่สบาย เกิดโรค ถ้าเกี่ยวกับคนทายว่าจะแตกความสามัคคี เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าเกี่ยวกับพืชพันธุ์ธัญญาหารก็จะไม่สมบูรณ์ ถ้าง่ามขากรรไกรทั้งสองข้างยาวเท่ากันจะหมายถึงมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งสัตว์เลี้ยง ผู้คน และพืชพันธุ์ ถ้าขากรรไกรมีสีขาวแสดงว่าฝนแล้ง ถ้าขากรรไกรมีสีดำแสดงว่าฝนฟ้าดี

- **การดูฤกษ์ยาม** เป็นความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา โดยเชื่อมั่นในพลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่มองไม่เห็น ซึ่งผู้ที่เป็นหมอพราหมณ์ส่วนใหญ่เป็นคนที่คนในหมู่บ้านให้การยกย่องเคารพนับถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรม ผ่านการบวชเรียนตามแนวทางพระพุทธศาสนามาก่อน โดยพ่อพราหมณ์มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความรู้ด้านเวทมนต์ และพิธีกรรมต่างๆ เป็นผู้นำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับพิธีพราหมณ์ทั้งหมด เช่น ในงานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ การบายศรีสู่ขวัญ การสะเดาะเคราะห์ การต่ออายุ งานบวช การทำนายฤกษ์ยาม เป็นต้น ส่วนใหญ่เวลามีกิจกรรมในชุมชนจะมีการเชิญหมอพราหมณ์ให้เป็นเจ้าพิธี ดำเนินพิธีกรรมตามขั้นตอนต่างๆ โดยในการเชิญหมอพราหมณ์ก็จะมีธูปเทียนไปเชิญให้มาร่วมกิจกรรม

- **ตาแฮก หรือ ผีตาแฮก** ในวัฒนธรรมชาวกูย เชื่อว่าเป็น ตาแฮก เป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพงเพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็นที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนาจะต้องทำพิธีเซ่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียน (จำลองเล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วยวิธีทำ คือ เตรียมดินให้กว้างพอจะปลูกข้าวแฮก ประมาณ ๗ หรือ ๑๔ กอ แล้วสร้างร้านสี่เสาเล็กๆ ขึ้นพอจะเป็นที่วางเครื่องสังเวยได้ แล้วจึงปักข้าวแฮก ๗ หรือ ๑๔ กอ ตามแต่นับถือเป็นอันเสร็จพิธี เป้าหมายของพิธี คือ ต้องการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองข้าวกล้าให้งอกงาม

ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน สำหรับกรณีผู้นับถือตาแฮกจะบนบานว่าหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วจะแบ่งข้าวที่ได้ให้ตาแฮก ๔ เกวียน (เกวียนจำลอง)

- รำแกลมอ หรือ รำมอ แกลมอ เป็นพิธีกรรมเรียกตามภาษากูย ตรงกับพิธีกรรมการรำผีฟ้าของวัฒนธรรมชาวอีสาน เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวกูยที่ยังมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ โดยเชื่อว่าผีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมาก เชื่อว่าผีมอหรือผีบรรพบุรุษมีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าผีมอจะทำให้อะไรเกิดขึ้นแก่ครอบครัวบ้าง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของคนในสายตระกูล ดังนั้น การแกลมอเป็นความเชื่อของชาวกูยบ้านโพธิ์สามัคคีซึ่งได้รับการสืบทอดกันมาเป็นการรักษาอาการเจ็บป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุ แต่ผ่านพิธีกรรมเสี่ยงทายแล้วว่า เป็นการกระทำของสิ่งที่มองไม่เห็นว่าผีมอทำให้เจ็บป่วย (มอวัว) จึงต้องจัดพิธีกรรมแกลมอขึ้นเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถบันดาลทุกข์สุขให้แก่ครอบครัว จัดพิธีกรรมแก้บนประกอบพิธีกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาช่วยเหลือให้หายจากโรคภัยเป็นการบำบัดรักษาให้หายจากการทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ สำหรับเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีแกลมอประกอบด้วย การจัดทำปะรำพิธี มีขันตอก ดอกไม้ มีผ้าฉุง ผ้าขาว ถาดเครื่องไหว้ครู กระจก หวี แป้ง ขันใส่ข้าวสาร และมีเครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรม คือ กลองโทน ๑ ใบ แคน ๑ เต้า พิธีแกลมอจะมีแม่มอและมอในหมู่บ้านมาร่วมกันจัดพิธีกรรมโดยแต่งกายเป็นชุดผ้าไหมและเสื้อไหมลายลูกแก้วสีดำอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวกูย เริ่มพิธีกรรมจะมีผีแม่มอและผีมอมาประทับร่างแสดงแกลมอจนอิ่มหนำสำราญแล้วก็จะออกจากร่างเป็นอันเสร็จพิธี ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เวลาในราว ๑ วัน

๕.๔) ประเพณีทั่วไปของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีในรอบ ๑๒ เดือน

- เดือนอ้าย : บุญเข้ากรรม ในเดือนอ้ายหรือเดือนหนึ่งชุมชนจะชอบทำบุญเข้ากรรมเป็นเดือนที่พระภิกษุสงฆ์เข้ากรรม (ปริวาสกรรม) เพื่อให้พระสงฆ์ที่ทำความผิดได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เป็นการล้างบาปล้างกรรมฝึกจิตสำนึกให้รู้ถึงความบกพร่องของตนเองและมุ่งปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ทางด้านฆราวาสก็จะมีกิจกรรมในการรักษาศีล ฟังธรรม และร่วมถวายภัตตาหารและน้ำปานะ เมื่อถึงประเพณีบุญเข้ากรรมในอดีตชุมชนมาร่วมกันเตรียมยกโรงเรือนบริเวณทำบุญเข้ากรรม ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ศาลาปฏิบัติธรรมที่วัดหรือศาลาก็ได้ นอกจากนั้นยังมีการทำเครื่องสักการะ เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน

แต่งเครื่อง ขัน ๕ ขัน ๘ มีกรวย ๑๓ คู่ ดอกไม้ ๑๓ คู่ เทียน ๑๓ คู่ ผ้าผืนแรวา ผ้าไตรจีวร อย่างน้อย ๒ ชุด เพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ การจัดประเพณีนี้จัดขึ้นเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีความสามัคคี รู้จักเสียสละเวลาส่วนตัวมาทำงานร่วมกัน ผู้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในอดีต ชุมชนจะไม่ยอมรับ จะถูกติฉินนินทา ปัจจุบันประเพณีบุญเข้ากรรมมิได้จัดขึ้นต่อเนื่องทุกปี แต่จะจัดขึ้นในช่วงเวลาที่สำคัญๆ โดยการริเริ่มของทางวัดเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในการจัดปริวาสกรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

- เดือนยี่ : บุญคูณลาน ในความเชื่อของผู้เฒ่าผู้แก่สมัยก่อนนั้น เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีพิธีเรียกขวัญข้าวเข้าลานหรือการทำบุญคูณลาน ซึ่งนิยมจัดกิจกรรมในช่วงเดือนยี่จะมีการนิมนต์พระสวดมนต์เย็นเพื่อเป็นมงคลแก่ข้าวเปลือก รุ่งเช้านิมนต์พระมาฉัน แล้วทำพิธีสู่ขวัญข้าวและชาวบ้านจะเตรียมเชื้อเพลิงหรือฟืนเข้าบ้านเพื่อไว้ใช้สอยต่อไป เมื่อบุญคูณลานมาถึงสมาชิกในชุมชนจะร่วมกันเตรียมลานสำหรับทำกิจกรรมบุญคูณลาน โดยนำขี้ควายมาผสมกับดินและฟางเพื่อทำเป็นลาน ตากให้แห้ง แล้วนำข้าวของแต่ละครัวเรือนมาเทกองรวมกันเพื่อเตรียมทำพิธี ทำในตอนเย็นและยามเช้า การจัดประเพณีนี้เชื่อว่าจะเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปลูกข้าว เป็นมงคลแก่ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขและชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน สมัครสมาน สามัคคีกัน ปัจจุบันชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีได้ละทิ้งประเพณีบุญคูณลานมาเป็นเวลานานขาดการสืบทอดประเพณีนี้

- เดือนสาม : บุญข้าวจี่ วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสามของทุกปี ชุมชนชาวกูยบ้านโพธิ์สามัคคีมีความเชื่อว่าต้องร่วมกันทำบุญข้าวจี่ โดยเชื่อสืบต่อกันมาว่าในสมัยพุทธกาล นางปนะทาสีได้ถวายข้าวจี่เป็นคนแรกจะได้บุญมาก ตายแล้วจะได้เกิดเป็นเทวดาในเมืองสวรรค์ สำหรับขั้นตอนในการทำบุญข้าวจี่นั้น ชุมชนจะร่วมกันตั้งปะรำหรือบริเวณประกอบพิธีทุกครัวเรือนจะเตรียมทำขนม ข้าวต้ม อาหารหวานคาว ข้าวเหนียว น้ำอ้อย ปลาปิ้น ไข่ไก่ ไม้สำหรับจี่ข้าว เมื่อถึงเวลาตีสี่คนในชุมชนจะนำอาหารและอุปกรณ์ที่เตรียมไว้มาปั้นข้าวเหนียวใส่น้ำอ้อย น้ำตาล และชุบด้วยไข่ไก่ที่เตรียมไว้ผสมด้วยเครื่องเทศ นำไปจี่บนไฟอ่อนๆ เมื่อสุกแล้วนำไปถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาที่หมู่บ้านเพื่อทำบุญตักบาตรและถวายข้าวจี่ให้แก่พระสงฆ์ รับศีลรับพร ฟังธรรมเป็นอันเสร็จพิธี ในปัจจุบันชุมชนยังคงดำรงสืบทอดประเพณีนี้เพียงแต่ลดขั้นตอนต่างๆ ลง แต่ละครัวเรือนจะทำการจี่ข้าวที่บ้านของตนเองมิได้ไปจี่ข้าวที่ศาลากลางบ้านอย่างเมื่อครั้งอดีต

- เดือนสี่ : บุญอัตถะ บุญอัตถะหรือบุญพระเวส ฟังเทศน์มหาชาติจัดขึ้นในเดือนสี่ ในวันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ นิยมจัดขึ้นที่วัดหรือหากมีเจ้าภาพก็จะจัดที่หมู่บ้านหรือชุมชนก็ได้ สาเหตุของการจัดประเพณีนี้เนื่องจากพระคัมภีร์มาลัยหมื่นและมาลัยแสนว่าผู้ใดปรารถนาที่จะพบพระศรีอริยเมตไตร หรือเข้าถึงศาสนา จงอย่าฆ่าบิดามารดา สมณะ พราหมณาจารย์ อย่ายุยงให้พระสงฆ์แตกแยก หรือให้ฟังเทศนาเรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียว ปัจจุบันหมู่บ้านและวัดไม่จัดงานประเพณีนี้แล้วเนื่องจากการจัดงานต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการมากจึงยกเลิกไป

- เดือนห้า : ประเพณีสงกรานต์ ตรุษสงกรานต์หรือประเพณีสงกรานต์จัดขึ้นในช่วงเดือน ๕ โดยมีการจัดกิจกรรมขึ้นทั้งที่หมู่บ้านและวัด จะมีการสรงน้ำพระพุทธรูปโดยการแห่พระพุทธรูปประจำวัดและนำไปประดิษฐานที่ฐานเพื่อให้ชาวบ้านสรงน้ำรดน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ โดยเตรียมดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาพระพุทธรูปและรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุในชุมชน สำหรับการจัดกิจกรรมในชุมชน ผู้นำชุมชนจะพาผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านมาพร้อมเพรียงกันที่บริเวณศาลาประชาคมของหมู่บ้าน แล้วจัดให้มีการสรงน้ำพระพุทธรูปและรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้อาวุโสในหมู่บ้าน บุตรหลานบางท่านจะมีของขวัญของฝากมอบให้ผู้สูงอายุหรือบุพการีของตนเองด้วย ปัจจุบันชุมชนยังคงมีการสืบทอดประเพณีโดยการจัดกิจกรรมทุกๆ ปี ทั้งที่วัดและที่หมู่บ้านเพื่อให้ลูกหลานรู้จักการเคารพผู้อาวุโสให้เกียรติ มีสัมมาคารวะ มีความสามัคคี และชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

- เดือนหก : บุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟนิยมจัดขึ้นในช่วงเดือนหก มีความเชื่อตามแบบวัฒนธรรมชาวกูยให้มีการจุดบั้งไฟไปเซ่นไหว้บูชาพญาแถนให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หากจุดบั้งไฟแล้วขึ้น เสี่ยงทายว่าฝนจะตกต้องตามฤดูกาล น้ำท่าจะอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านนิยมให้มีการทำบั้งไฟ จุดแข่งขันประชันกันระหว่างหมู่บ้าน มีหมู่บ้านรับเป็นเจ้าภาพมีการประดับตกแต่งบั้งไฟ มีการเซิ้งบั้งไฟเป็นที่สนุกสนานโดยไม่มีการทะเลาะวิวาท ในปัจจุบันไม่มีการจัดบุญบั้งไฟแล้ว เนื่องจากมีการเล่นการพนันและเกิดการทะเลาะวิวาท จึงไม่มีการสืบทอดประเพณีนี้ คงมีเพียงกิจกรรมการจัดงานบุญบั้งไฟเพื่อเซ่นไหว้ปู่ตาเพื่อขอฟ้า ขอฝนในช่วงเดือนหกที่ดอนปู่ตาเท่านั้น

- เดือนเจ็ด : ประเพณีการทำบุญบ้าน ประเพณีนี้นิยมจัดขึ้นในช่วงเดือน ๗ เรียกว่า การทำบุญบ้าน เชื่อสืบทอดต่อกันมาว่าเป็นการทำบุญเพื่อสะเดาะเคราะห์หมู่บ้าน

ครั้งใหญ่ในรอบปี ในอดีตจะทำพิธีเป็นประจำในบริเวณทุ่งนานอกหมู่บ้าน ปัจจุบันนิยมจัดประเพณีนี้ที่ศาลาประชาคมของหมู่บ้าน สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานจะมีการก่อกองทรายรอบๆ หมู่บ้านและโยงสายสิญจน์จากศาลาไปยังครัวเรือนในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือน ชาวบ้านจะเตรียมขนม ข้าวต้ม อาหารหวานคาว และนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เพื่อปัดรังควาน ในตอนเช้าจะมีการเลี้ยงอาหารเช้า ทำบุญตักบาตรเป็นอันเสร็จพิธี ในการทำบุญบ้าน ชุมชนเชื่อว่าจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ปัดเป่าโรคภัยให้หมู่บ้าน และสมาชิกในชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข ประเพณีนี้ได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

- เดือนแปด : เข้าพรรษา ประเพณีเข้าพรรษาจัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เข้าพรรษา แปลว่า “ฟ้าฝน” หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำที่วัดในฤดูฝน โดยเหตุที่พระภิกษุในสมัยพุทธกาลมีหน้าที่ต้องจาริก โปรดสัตว์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาในฤดูฝนชาวบ้านจึงตำหนิว่าไปเหยียบข้าวกล้า พืชพรรณ ผืนนาของชาวบ้านได้รับความเสียหาย พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบให้พระภิกษุอยู่จำพรรษาในบริเวณวัด ตลอด ๓ เดือนในฤดูฝน เริ่มตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปีจนถึงวันออกพรรษาขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีกิจกรรมที่มักทำในช่วงวันเข้าพรรษา คือ ชาวบ้านจะเตรียมขนม ข้าวต้ม เพื่อจัดเครื่องสักการะ เช่น สบู่ แปรง ยาสีฟัน ดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อไปถวายแด่พระสงฆ์ในวัด นอกจากนั้นแต่ละชุมชนก็จะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝน และแห่เทียนเข้าพรรษาสำหรับถวายพระสงฆ์ นอกจากนั้นผู้อาวุโสในหมู่บ้านบางส่วนจะนิยมแต่ชุดขาวไปถือศีล ปฏิบัติธรรมทุกวันพระ และสวดพระพุทธมนต์เย็นจนถึงรุ่งเช้าตลอดช่วงเข้าพรรษาซึ่งวัดโพธิ์สามัคคีจัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นปีแรก

- เดือนเก้า : ประเพณีประดับดิน บุญข้าวประดับดินเป็นประเพณีที่เชื่อสืบทอดต่อกันมาว่าเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลเซ่นไหว้บรรพบุรุษซึ่งลาลับไปแล้ว ส่งผลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วได้ผลบุญจากลูกหลานซึ่งในข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะเตรียมห่อข้าวห่อใหญ่ ประกอบด้วย ขนม ข้าวต้ม อาหารหวานคาว หมากพลู ห่อใส่ถุงไปให้บรรพบุรุษที่บริเวณวัด ในขั้นตอนการทำบุญข้าวประดับดินจะจัดขึ้นในวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ จะมีพิธีการเจริญพระพุทธมนต์เย็น และชาวบ้านจะเตรียมการห่อขนม ข้าวต้ม ในตอนเช้าจะมีการทำบุญตักบาตรที่วัดโดยชาววัดโพธิ์สามัคคีทั้ง ๔ หมู่บ้านไปทำบุญร่วมกัน ปัจจุบันชุมชน

โพธิ์สามัคคียังคงมีการสืบทอดการทำบุญข้าวประดับดินเป็นประจำทุกๆ ปี โดยจัดร่วมกัน ๔ หมู่บ้านที่วัดโพธิ์สามัคคี ตำบลพิมายเหนือ

- เดือนสิบ : บุญข้าวสาก ประเพณีบุญข้าวสากในวัฒนธรรมชาวกูย เรียกว่า “จาสาก” ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องหรือบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว โดยเชื่อว่าในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการปล่อยดวงวิญญาณของผีบรรพบุรุษให้มารับของซึ่งญาติพี่น้องอุทิศส่วนกุศลให้ ในช่วงเวลาดังกล่าว ชาวบ้านจะเตรียมอาหารชนิดต่างๆ เช่น ขนม ข้าวต้ม อาหารหวานคาว เครื่องดื่มชนิดอื่นๆ ใส่ภาชนะหรือถาดใส่อาหารไว้ตั้งแต่เช้ามืด ณ ครัวเรือนซึ่งเป็นต้นตระกูลของแต่ละคนซึ่งในครัวเรือนดังกล่าวจะมีญาติพี่น้องมาร่วมงานทั้งกลุ่มเครือญาติ เมื่อทุกคนมาพร้อมแล้วก็จะเริ่มพิธีกรรมโดยผู้อาวุโสจะนำจุดธูปเทียนบอกกล่าวดวงวิญญาณของลูกหลานหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มากินอาหารที่จัดเตรียมไว้ให้ แล้วก็ขอให้มีความสุขและขอพรให้ลูกหลานที่มีชีวิตอยู่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความสุข จากนั้นสมาชิกในชุมชนจะไปร่วมทำบุญตักบาตรที่วัดโพธิ์สามัคคี เป็นอันเสร็จพิธี

- เดือนสิบเอ็ด : ประเพณีบุญออกพรรษา จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ซึ่งครบกำหนด ๓ เดือนในช่วงเข้าพรรษา โดยพระภิกษุสงฆ์จะออกพรรษาเนื่องจากชาวบ้านหมดภาระในการทำไร่ทำนาและหมดช่วงฤดูฝน มูลเหตุที่ทำให้เกิดบุญเข้าพรรษาเนื่องจากพระภิกษุสงฆ์สมณะได้มารวมกันที่วัด โดยจะไปค้างคืนที่อื่นไม่ได้ ดังนั้นในช่วงออกพรรษาภิกษุสงฆ์จะออกไปปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าวตักเตือนกันได้ก่อนแยกย้ายไปทำนาที่อื่นๆ หรือบางรูปลาสิกขาบทในช่วงนี้ ทางด้านอุบาสกอุบาสิกาในช่วงนี้ก็จะมีการเตรียมขนม ข้าวต้ม อาหารหวานคาว ไปทำบุญที่วัด ฟังเทศน์ฟังธรรมในช่วงค่ำ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปีชาวบ้านรอบวัดโพธิ์สามัคคี (บ้านโพธิ์สามัคคี บ้านพลือง บ้านขี้นาค บ้านขี้นาคน้อย) จะร่วมทำต้นปราสาทผึ้ง หมู่บ้านละ ๑ ปราสาท ก่อนจะนำมาแห่พร้อมกันรอบอุโบสถ แล้วเจริญพระพุทธมนต์เย็นรับศีลอาราธนาพระปริตรพร้อมกัน และถวายต้นปราสาทผึ้งตามลำดับ คติความเชื่อว่าด้วยการทำต้นปราสาทผึ้ง เพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับและตั้งปรารถนาหากเกิดในภพมนุษย์ขอให้เป็นผู้มั่งมีศรีสุข นอกจากนั้นยังทำเพื่อรวมพลังสามัคคีทำบุญทำกุศลร่วมกัน

- การทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ ดำเนินการในช่วง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปีโดยเริ่มกิจกรรมในช่วงเช้า ชาวบ้านจะมารวมกันที่วัดไหว้พระรับศีลก่อนที่พระสงฆ์จะได้ออกบิณฑบาตจากผู้มาร่วมกิจกรรม โดยมีการจัดขบวนในการออกรับบิณฑบาตโดยมีเหล่ามโหรีนำขบวน ต่อด้วยเทพบุตร เทพธิดา พระพุทธรูปประจำวัด และพระสงฆ์ทั้งหมดที่จำพรรษาอยู่ที่วัดโดยพระสงฆ์บิณฑบาตสามรอบ คือ รอบแรก ใส่ดอกไม้ ธูปเทียน และจัตุปัจจัย รอบสองใส่ข้าวสารอาหารแห้ง และรอบสามใส่ข้าวสุกและอาหาร เมื่อเสร็จพิธีพุทธศาสนิกชนเข้าสู่บริเวณประรำพิธีและถวายต้นดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง สำหรับพระภิกษุซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะเตรียมมาถวายวัด เป็นอันเสร็จพิธี

- การเล่นกันหลอน นับเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง โดยหมู่บ้านจะจัดกลุ่มกันไปเล่นกันหลอนในหมู่บ้านต่างๆ เพื่อขอรับเงินบริจาคสมทบกับต้นดอกไม้ของหมู่บ้านเพื่อถวายวัดในช่วงออกพรรษา ส่วนใหญ่หมู่บ้านจะนัดหมาย นัดแนะกันออกไปเล่นกันหลอนในช่วงก่อนถึงเทศกาลออกพรรษาในราว ๑๕ วัน ประเพณีนี้นับเป็นการสร้างความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และร่วมกันทำบุญ ก่อนที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิตในไร่นาของตนเอง

- เดือนสิบสอง : บุญกฐิน บุญกฐินเป็นบุญถวายผ้าไตรจีวรแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษาแล้วเริ่มตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นช่วงเวลาในการถวายกฐิน โดยเจ้าภาพจะมีการจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขาร ตลอดจนเครื่องบริวารอื่นๆ และเครื่องไทยทาน ก่อนนำกฐินไปทอดจะมีงานสมโภชกฐิน วันรุ่งขึ้นก็เคลื่อนกฐินไปที่วัด ถวายให้พระสงฆ์เป็นอันเสร็จพิธี ชาวบ้านโพธิ์สามัคคีจะเข้าไปร่วมในการทำบุญกฐินที่วัดโพธิ์สามัคคีเป็นประจำทุกปีซึ่งในแต่ละปีจะมีเจ้าภาพมาจององค์กฐินทุกๆ ปี มีทั้งเจ้าภาพจากกรุงเทพฯ และเจ้าภาพในชุมชนสลับสับเปลี่ยนกันไป

๔.๒ การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ทีมวิจัยได้ร่วมกันจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน และจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาและประมวลผลข้อมูล ซึ่งหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน มีกระบวนการพัฒนาชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีจึงผูกติดกับแนวนโยบายของรัฐในการส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้านชุมชนขับเคลื่อนดำเนินการ จากผลการศึกษาสามารถแบ่งยุคสมัยในการบริหารจัดการชุมชนโดยพิจารณาจากกระบวนการพัฒนาชุมชนในแต่ละช่วงเวลา ได้เป็น ๓ ยุค ดังนี้

๔.๒.๑ ยุคที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านอาค ทองภาพ – ผู้ใหญ่บ้านผิว การะเกษ)

๑) ลักษณะของชุมชน ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีในช่วงนี้เป็นชุมชนยุคดั้งเดิมในช่วงบุกเบิกเพื่อก่อตั้งชุมชนใหม่ สภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ สัตว์ป่า และพื้นที่รกทึบ ในระยะนั้นชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนจึงผูกพันกับธรรมชาติ หาอยู่หากินกับทรัพยากรในชุมชนในป่าในน้ำมีอาหารเพียงพอในการดำรงชีวิต อาชีพหลักของชุมชน เป็นการบุกเบิกพื้นที่ทำกินด้วยการถากถางป่าเพื่อปลูกข้าว ในระยะแรกจะเป็นการบุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกข้าวไร่ ต่อมาจึงปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็นข้าวพื้นเมืองเมื่อสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นที่นาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นก็ทำอาชีพเลี้ยงโค กระบือ และปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้าไหมเพื่อใช้นุ่งห่มในครัวเรือน

๒) ลักษณะการปกครอง ในยุคนี้บ้านโพธิ์สามัคคีตั้งอยู่ในเขตการปกครองของตำบลพิมายเหนือ อำเภอห้วยเหนือ จังหวัดขุขันธ์ ในยุคนั้นบ้านโพธิ์สามัคคี มีเขตการปกครองคลอบคลุมหมู่บ้านในปัจจุบันอีก จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหว้าสามัคคี หมู่ที่ ๑๐ ตำบลพิมายเหนือ และบ้านชาตโพธิ์น้อย หมู่ที่ ๙ ตำบลพิมายเหนือ ในยุคนี้ทางราชการจะจัดประชุมผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านต้องเดินเท้าไปประชุมที่อำเภอขุขันธ์ผ่านป่ารกชัฏ และนอนค้างคืนที่อำเภอขุขันธ์ ๑ คืน เพื่อประชุมข้อราชการต่างๆ และรับเงินเดือนๆ ละ ๗๐ บาท เมื่อกลับมาถึงบ้านจะมีการตีกลองเพื่อประชุมลูกบ้านในวันถัดไป การทำงานในอดีต ผู้ใหญ่บ้านจะไม่มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแต่จะเน้นการขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการช่วยงานการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน

๓) การบริหารจัดการ การบริหารจัดการชุมชนในช่วงนี้ ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านนับเป็นตัวแทนของรัฐ ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการในชุมชน โดยมีบทบาทสำคัญที่ดำเนินการ ดังนี้

๓.๑) การประชุมประจำเดือน การประชุมซึ่งในแต่ละเดือนผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางที่ทางราชการได้มีข้อสั่งการมาเพื่อให้ราษฎรได้รับทราบ แต่ในทางปฏิบัติ การประชุมมักจัดขึ้น ๒- ๓ เดือนครั้ง เนื่องจากในอดีตเขตการปกครองมีอยู่หลายหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีระยะทางห่างไกลกัน การประชุมผู้ใหญ่บ้านจะตีกลองเพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่า จะมีการประชุมลูกบ้าน

๓.๒) การพัฒนาหมู่บ้าน ในช่วงนี้กิจกรรมการพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน โดยผู้นำหมู่บ้านจะพาลูกบ้านตัดถนนหนทางในชุมชนเพื่อเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่ผิว การะเกษ ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านตัดถนนดินจากหมู่บ้านไปถึงบ้านพิมาย อำเภอปรางค์กู่ ในปัจจุบันตามโครงการเงินผันของท่านคึกฤทธิ์ ปราโมช โดยใช้แรงงานของคนในชุมชน

๔) การจัดการความขัดแย้งในชุมชน เมื่อมีเหตุความขัดแย้งกันในชุมชน โดยทั่วไปผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่ไกลเกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยใช้ระบบเครือญาติ และระบบผู้อาวุโสในชุมชนเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นกลางในการเชื่อมโยงให้มีการเจรจาระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย มีผู้อาวุโสเป็นสักขีพยาน และช่วยเจรจาให้เกิดความปรองดองขึ้นในชุมชนเพื่อให้เรื่องจบในระดับชุมชนไม่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาล ใช้กลไกของชุมชนและวัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวจัดการกับปัญหา เมื่อสามารถตกลงกันได้แต่ละฝ่ายก็จะมีการขอขมาซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย เงิน ๒๔ บาท และเครื่องขอขมา ขัน ๕ ขัน ๘ เรื่องที่นำสู่การไกล่เกลี่ยส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ความแพ่งต่างๆ เป็นต้น ซึ่งในมิตินี้ถือเป็นการวางรากฐานให้ชุมชนได้ดำเนินการต่อเนื่องถึงยุคปัจจุบัน

๕) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (จุดเด่น) ในการบริหารจัดการ ในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่ชาวบ้านโพธิ์สามัคคีประสบผลสำเร็จในการร่วมมือร่วมแรงกันทำงาน เนื่องจากคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน ประกอบกับมีวัยแรงงาน

อยู่ในชุมชนจำนวนมาก ไม่มีการอพยพโยกย้ายแรงงาน กิจกรรมการพัฒนาต่างๆ จึงได้รับความร่วมมืออย่างดี

๖) ปัญหา (จุดด้อย) ในการบริการจัดการชุมชน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร องค์ความรู้ต่างๆ เนื่องจากในช่วงนี้หน่วยงานราชการยังเข้าไม่ถึงทุกพื้นที่ ดังนั้นชุมชนจึงขาดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๔.๒.๒) ยุคที่ ๒ ชุมชนร่วมมือพัฒนาจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน (กำนันเต็งนิ่ม บุญประกอบ พ.ศ.๒๕๒๖-๒๕๓๘)

๑) ลักษณะการปกครอง ในปี ๒๕๐๔ มีการจัดตั้งอำเภอปรางค์กู่ขึ้น ในพื้นที่บ้านพิมายในปัจจุบัน และบ้านโพธิ์สามัคคีได้มาขึ้นตรงกับอำเภอปรางค์กู่ มีหมู่บ้านในสังกัด ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านโพธิ์สามัคคี บ้านหว้าสามัคคี และบ้านชาตโพธิ์น้อย โดยแยกมาขึ้นตรงกับตำบลพิมาย ในระยะนี้มีโครงสร้างผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้านเป็นผู้นำทางการในชุมชน

๒) การบริหารจัดการ บ้านโพธิ์สามัคคีในช่วงนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานราชการได้ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำพื้นที่และส่งเสริมงานพัฒนาอย่างหลากหลายโดยมีหน่วยงานนำการพัฒนาในระดับหมู่บ้าน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการชุมชน ดังนี้

๒.๑) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ก็จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้เกิดทักษะในด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจ มีกิจกรรมการอบรมและพัฒนา เช่น การทอผ้าไหม การทำน้ำปลา การเลี้ยงไก่ เป็นต้น

๒.๒) การประชุม ในช่วงนี้หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีโดยกำนันเต็งนิ่ม บุญประกอบจะประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงแนวทาง แนวนโยบายของทางราชการให้ชุมชนทราบเป็นระยะเป็นประจำทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้งอย่างสม่ำเสมอ

๒.๓) การจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน การจัดตั้งองค์กรชุมชนให้เป็นแกนกลางในการพัฒนาหมู่บ้านถือเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนที่สำคัญของบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นช่วงที่มี

การวางรากฐานการพัฒนาที่มีความครบถ้วน โดยใช้แนวทางการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชน เพื่อเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อใช้เงื่อนไขของการมีกลุ่มองค์กรชุมชนมาพัฒนาบ้านโพธิ์สามัคคีและพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพ โดยในระยะนั้นมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร ประกอบด้วย ศูนย์สาธิตการตลาดชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รถสีข้าวชุมชน กลุ่มเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ธนาคารข้าวยุ้งฉาง กลุ่มผลิตโอ่งน้ำเพื่อใช้เอง

๒.๔) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ในมิตินี้ชุมชนจะมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพตามความถนัดตามความสนใจของแต่ละบุคคล โดยมีการประสานให้เกิดการอบรมเพิ่มทักษะและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ดังนี้ กลุ่มสตรีทอผ้าไหม กี่กระตุก และกลุ่มจักสาน ทอเสื่อ ไม้กวาด สุ่มไก่ กระบุง เป็นต้น

๒.๕) การปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อม เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยจะมีการร่วมมือกันพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกเดือน โดยสมาชิกในชุมชนร่วมกันจัดการความสะอาดในบริเวณบ้านของตัวเอง ให้สะอาดอยู่เสมอ

๒.๖) การดำเนินกิจกรรมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมชุมชน ในช่วงนี้ผู้นำชุมชนจะให้ความสำคัญในกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมโดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน โดยจัดกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะประเพณีบุญเผวด บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา จะมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่เพื่อให้ชุมชนมีความร่วมมือกันอย่างกว้างขวาง และมีการริเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ เช่น การแข่งขันขับร้องสรภัญญะ เป็นต้น

๓) ผลการพัฒนาที่ได้รับ ในช่วงนี้เองที่การพัฒนาบ้านโพธิ์สามัคคีได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการและบุคคลทั่วไปให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบที่มีความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีคณะจากต่างพื้นที่เข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่มีผลการพัฒนาดีเด่นในระดับอำเภอปรางค์กู่

๔) ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ (จุดเด่น) จากการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนา พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จนั้น มีดังนี้

๔.๑) มีผู้นำที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้ จริงจัง จริงใจ เสียสละ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้คนในชุมชน

๔.๒) มีผู้ตามที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้ ให้ความร่วมมือ เสียสละ ลงมือปฏิบัติงาน ให้เห็นเป็นรูปธรรม

๔.๓) ชุมชนให้ความร่วมมือ สามัคคี

๔.๔) มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง

๔.๕) มีหน่วยงานราชการมาสนับสนุน ส่งเสริม อย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๓) ยุคที่ ๓ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมบทบาทผู้นำ และสมาชิกในชุมชน (กำนันทองพูน บุญประกอบ) พ.ศ.๒๕๓๙-ปัจจุบัน

๑) ลักษณะการปกครอง ในปี ๒๕๓๘ ได้มีการแยกเขตการปกครองขึ้นเนื่องจากพื้นที่การปกครองตำบลพิมายมีขนาดใหญ่ จึงได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๒ ตำบล คือ ตำบลพิมายและตำบลพิมายเหนือ บ้านโพธิ์สามัคคี จึงถูกแบ่งเป็นบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ มีพื้นที่ปกครอง ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านชาตโพธิ์น้อย และบ้านหว้าสามัคคี ต่อมาในปี ๒๕๔๐ นายทองพูน บุญประกอบ ได้เสนอเรื่องเพื่อแยกหมู่บ้านเป็นบ้านชาตโพธิ์น้อย หมู่ที่ ๙ ในปัจจุบัน และในปี ๒๕๔๑ ได้ยื่นเสนอขอแบ่งแยกหมู่บ้าน บ้านหว้าสามัคคี แยกจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน และกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบให้แยกบ้านหว้าสามัคคีเป็น หมู่ที่ ๑๐ ตำบลพิมายเหนือในปัจจุบัน ต่อมาในปี ๒๕๔๐ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิมายเหนือยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลพิมายเหนือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลตำบลตามบทบาทภารกิจที่กฎหมายกำหนด

๒) การบริหารจัดการ ในช่วงนี้แนวทางการบริหารจัดการชุมชนจะเป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนองงานตามนโยบายของรัฐที่ส่งผ่านมายังชุมชน ผ่านงานของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ แต่ทั้งนี้ผู้นำชุมชนก็ผสมผสานแนวคิดในการทำงานแบบเดิมที่มุ่งเน้นการใช้องค์กรในชุมชนเป็นหลักในการทำงาน ถือว่าได้สืบทอดงานเดิมที่ชุมชนได้วางรากฐานไว้ในยุคก่อน และนำแนวทางใหม่มาต่อยอดงานชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการบริหารจัดการชุมชน ดังนี้

๒.๑) การประชุมประจำเดือน นับเป็นกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสื่อสารในชุมชน ให้เกิดความเข้าใจตรงกันของคนในชุมชน ซึ่งในช่วงนี้มีการวางระบบการประชุมตามโครงสร้างในหลายระดับ ประกอบด้วย

- การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในช่วงนี้ทางราชการรณรงค์ให้ชุมชน ผู้นำชุมชนมีการจัดตั้งโครงสร้างคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมาจากการคัดเลือกของประชาชนในชุมชนเพื่อทำหน้าที่ปรึกษาหารือ กำหนดแนวทางแผนงานในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง โดยคณะกรรมการหมู่บ้านมีจำนวนประมาณ ๑๕ คน ดำเนินการจัดประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง เป็นประจำทุกเดือน

- การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านโดยทั่วไปเมื่อกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมรับทราบข้อราชการ หรือข้อสั่งการจากอำเภอแล้ว ก็จะมีการประชุมชี้แจงข้อมูลให้สมาชิกในชุมชนได้รับรู้รับทราบร่วมกันทุกเดือน

- การประชุมระดับกลุ่มองค์กร ในแต่ละกลุ่มองค์กร ก็จะมีการวางรากฐานให้มีการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนากลุ่มสู่ความเข้มแข็ง โดยส่วนใหญ่กลุ่มจะกำหนดให้มีการประชุมสามัญเดือนละ ๑ ครั้ง และประชุมใหญ่สามัญประจำปีๆ ละ ๑ ครั้ง

๒.๒) การขับเคลื่อนกลุ่มองค์กร ในช่วงนี้หมู่บ้านก็ยังคงเจตนารมณ์เดิมในการพัฒนาชุมชน โดยให้มีการใช้กลุ่มองค์กรชุมชนเป็นแกนกลางในการดำเนินกิจกรรมชุมชน โดยในยุคนี้ ก็มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ทั้งที่เกิดจากนโยบายรัฐ และเกิดจากการริเริ่มของคนในชุมชนเอง ดังนี้ ๑) กองทุนหมู่บ้าน ๒) กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ) ๓) โครงการSML อยู่ดีมีสุข ๔) ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชน ๕) กองทุนสำรองสงเคราะห์ศพประจำหมู่บ้าน ๖) กองทุนฌาปนกิจศพ หมู่บ้าน, รวม ๓ หมู่บ้าน ๗) กองทุนหมู่บ้าน ๘) ชมรมผู้สูงอายุตำบลพิมายเหนือ ๙) กลุ่มสตรีเย็บจักรอุตสาหกรรม ๑๐) กองทุนแม่ของแผ่นดิน

๒.๓) การดำเนินการจัดทำกฎระเบียบกฎกติกาหมู่บ้าน โดยในปี ๒๕๔๒ ได้มีการดำเนินการร่างกฎระเบียบกติกาของหมู่บ้านเพื่อประกาศใช้เป็นข้อบังคับของการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อมิให้เกิดปัญหา โดยผลจากการประชาคมมีกฎกติการ่วมกัน จำนวน ๔ ข้อ ดังนี้

- ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิด จะถูกตัดสิทธิการรับบริการจากรัฐหมู่บ้านทุกชนิด

- ถ้ามีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้จับส่งตำรวจดำเนินคดีต่อไป

- ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่ว่าจะทางยานพาหนะ เครื่องเสียง ฝ่าฝืนปรับครั้งละ ๕๐๐ บาท

- ห้ามปล่อยวัวควาย สัตว์เลี้ยง ไปกินพันธุ์พืช ฝ่าฝืนปรับรับผิดชอบตามความเสียหายที่เกิดขึ้น

๒.๔) การบริหารจัดการชุมชนโดยใช้โครงสร้างแบบคุ้มบ้าน บ้านโพธิ์สามัคคีได้จัดแบ่งและมอบบทบาทในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยให้คุ้มมีบทบาทสำคัญในการทำงานในด้านการประสานงาน การพัฒนา การสร้างการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น ๖ คุ้ม แต่ละคุ้มมีการเลือกคณะกรรมการคุ้ม และมีแผนงานของคุ้มตนเอง ตามรายละเอียดดังนี้

- คุ้มที่ ๑ สันติสุข นายมาก บุตรดี
- คุ้มที่ ๒ รวมพลังสามัคคี นายไชยัน บุญประกอบ
- คุ้มที่ ๓ รู้รักสามัคคี นายวัน สุภาทิพย์
- คุ้มที่ ๔ สามัคคีธรรม นายสน บุตรดี
- คุ้มที่ ๕ ร่วมใจสามัคคี นายพร สีสัน
- คุ้มที่ ๖ เที่ยงธรรม นายสุข บุญประกอบ

๓) ผลที่ได้จากการพัฒนา จากการดำเนินการพัฒนาแบบการบริหารจัดการคุ้มบ้าน นับเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารจากผู้ใหญ่บ้านไปสู่ผู้นำคุ้มให้จัดการด้านต่างๆ ภายในคุ้มเอง โดยจัดให้แต่ละคุ้มมีคณะกรรมการคุ้ม หัวหน้าคุ้มรับผิดชอบดำเนินการในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่งานป้องกันยาเสพติด การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการตามงานบุญประเพณี เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวนี้ ส่งผลให้มีบุคลากรในชุมชนมาร่วมสนับสนุนงานชุมชนเป็นจำนวนมากขึ้น มีส่วนร่วมในงานชุมชนมากขึ้น

๔) ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ (จุดเด่น) ในช่วงนี้ผู้นำหมู่บ้านต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีทักษะ ความรู้ในการทำงานชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะด้านการทำงานเป็นทีม การเขียนโครงการ การใช้งานคอมพิวเตอร์ เพราะว่า ในยุคนี้ มีงานให้หมู่บ้านรับผิดชอบ มีโครงการให้ชุมชนดำเนินการเองหลากหลายโครงการ

๕) ปัญหา (จุดด้อย) ในการบริหารจัดการ ความร่วมมือของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาลดลง เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจบีบคั้น ผู้คนในชุมชนโยกย้ายแรงงานไปทำงานในเมือง และคนในหมู่บ้านส่วนหนึ่งเป็นผู้สูงอายุในชุมชน และทัศนคติของประชาชนบางส่วนคิดว่ามิใช่ธุระของตน เป็นบทบาทของผู้นำที่ต้องทำงาน ในบางเรื่องมองว่า เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องดำเนินงาน ชุมชนจึงเพิกเฉยเสีย

๔.๓ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีได้จัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนใน ๓ แนวทาง ดังนี้

๔.๓.๑ กระบวนการมีสวนร่วมในการจัดทำระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชน ในด้านการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีได้ดำเนินการจัดเก็บระบบข้อมูลชุมชนประจำปี เป็นประจำทุกปี โดยมีคณะทำงานของหมู่บ้าน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคมของทุกปี ประกอบด้วย ชุดข้อมูล ๒ ชุด ดังนี้

๑) การจัดเก็บข้อมูล จปฐ. /ข้อมูล กชช ๒ ค การจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลที่ชุมชนดำเนินการจัดเก็บเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และกำหนดแผนงานในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งข้อมูล จปฐ. เป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเป็นเครื่องชี้วัดว่า อย่างน้อยคนไทยควรจะมีระดับความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับไหนในช่วงเวลาหนึ่งๆ และทำให้ประชาชนสามารถทราบได้ด้วยตัวเองว่า คุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว รวมไปถึงหมู่บ้าน ว่าพัฒนาอยู่ในระดับใด มีปัญหาใดบ้างที่ต้องแก้ไขเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม

๑.๑) วัตถุประสงค์การจัดเก็บข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช ๒ ค เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างน้อยผ่านเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยมีเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็นเครื่องมือ

๑.๒) ผลการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. จากการประมวลผลข้อมูลของชุมชนจากข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๕๖ พบว่า หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีผ่านเกณฑ์ชี้วัด ๒๔ ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๙ ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๐ คนในครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๒ คนอายุ ๖ ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓ วัน วันละ ๓๐ นาที
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๔ ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๕ ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๖ ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอด
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๗ ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๘ ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๑๙ ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติภัยอย่างถูกวิธี
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๐ ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๑ ครอบครัวมีความอบอุ่น
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๒ เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี ได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๔ เด็กอายุ ๖-๑๕ ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๘ คนในครัวเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๕ ครั้ง
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๒๙ คนอายุ ๑๕-๖๐ ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีรายได้
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๐ คนอายุ ๑๕-๖๐ ปีเต็มมีการประกอบอาชีพและมีรายได้
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๓ คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่
- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๔ คนในครัวเรือน ได้ปฏิบัติตนตามขนมธรรมเนียมและมารยาทไทย

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๕ คนอายุ ๖ ปีขึ้นไปทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๘ ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๓๙ ครัวเรือนมีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและท้องถิ่น

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๔๐ ครัวเรือนมีความในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๔๑ คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดข้อที่ ๔๒ คนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งไปใช้สิทธิ์เลือกในชุมชนของตน

หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีตัวชี้วัดที่ ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน ๒ ตัวชี้วัด ดังนี้

- ตัวชี้วัดที่ ๓๑ ครัวเรือนมีการเก็บออม ตกเกณฑ์จำนวน ๑๕ ครัวเรือน

- ตัวชี้วัดที่ ๓๒ คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา

๑.๓) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน จาก กชช ๒ ค หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีจัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระดับ ๓ ตัวชี้วัดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข มีดังนี้

- ด้านการศึกษาของประชาชน ยังขาดการตื่นตัวในการส่งเสริมการศึกษาระดับสูงให้แก่ลูกหลาน

- การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

- ด้านการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อสร้างงานสร้างรายได้สำหรับการดำรงชีวิตในชุมชน

๑.๔) บทบาทของหน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่ เป็นหน่วยงานในการสนับสนุนให้ชุมชนดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลของชุมชน ได้แก่ ข้อมูล จปฐ และข้อมูล กชช ๒ ค โดยสนับสนุนให้มีเวทีการเรียนรู้ในการสร้างความเข้าใจ แนวทางการจัดเก็บข้อมูล และตัวชี้วัด

รายข้อ ตลอดจนรวบรวมข้อมูล ประมวลผลลงในระบบข้อมูลสารสนเทศองค์การบริหารส่วนตำบลพิมายเหนือดำเนินการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูล

๑.๕) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในการดำเนินกิจกรรมในด้านนี้ พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช ๒ค ที่หมู่บ้านดำเนินการจัดเก็บข้อมูลนั้น ขาดการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ ในการกำหนดแผนงานในการพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของข้อมูลดังกล่าว

๒) การจัดเก็บข้อมูลบัญชีครัวเรือน การจัดเก็บข้อมูลบัญชีครัวเรือนหรือบัญชีรายรับรายจ่ายระดับครัวเรือนดำเนินการจัดเก็บในปี ๒๕๕๕ ดำเนินการเป็นปีแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครัวเรือน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลรายรับรายจ่าย ลงบันทึกข้อมูลรายวันลงเป็นประจำทุกวัน และนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บมาบันทึกลงในระบบโปรแกรมข้อมูล และนำข้อมูลดังกล่าวไปคืนให้ชุมชนเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนรับรู้รับทราบร่วมกันและกำหนดแผนงานในการพัฒนาครอบครัว และพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

๒.๑) ผลการจัดเก็บข้อมูลจากบัญชีรายรับรายจ่ายบ้านโพธิ์สามัคคี จากการจัดเก็บข้อมูลบัญชีรายรับรายจ่ายประจำปี พบว่าหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ทำนา	๕,๒๒๖,๐๒๓	บาท
- เลี้ยงสัตว์	๒๒๐,๖๗๐	บาท
- รับจ้างทั่วไป	๑๙๘,๘๔๓	บาท
- ค่าตอบแทน	๕๒,๖๒๕	บาท
- ลูกหลานส่งให้	๘๓,๔๘๒	บาท
- ค้าขาย	๑๒๓,๐๖๐	บาท
รายได้รวม	๕,๙๐๔,๗๐๓	บาท

รายจ่ายของชุมชน (รายปี)

- รวมรายจ่ายหมวดอาหาร	๙๐๕,๔๖๖	บาท
- รายจ่ายฟุ่มเฟือยและอบายมุข	๑,๒๖๒,๑๖๐	บาท
- รายจ่ายหมวดของใช้ เครื่องสำอาง	๓๐๗,๕๐๘	บาท

- รายจ่ายสาธารณูปโภค การศึกษา ๕๒๕,๙๐๖ บาท
- รายจ่ายภาคการผลิต ๒,๐๐๓,๑๒๙ บาท
- รายจ่ายค่าช่วยงานบุญประเพณี ๔๕๒,๘๓๐ บาท

รายจ่ายรวมทั้งสิ้น ๕,๔๕๖,๙๙๙ บาท

หนี้สินชุมชน

- ร้านค้าชุมชน ๗๓,๓๑๘ บาท
- กองทุนหมู่บ้าน ๑,๑๘๐,๒๐๐ บาท
- ธกส. ๓,๐๑๐,๕๐๐ บาท
- กข.คจ ๒๕๗,๓๐๐ บาท
- กลุ่มออมทรัพย์ ๕๔,๐๐๐ บาท
- กองทุนเศรษฐกิจ ๔๘,๖๔๘ บาท
- นายทุน ๗๗๔,๓๐๐ บาท
- สหกรณ์การเกษตร ๓,๐๑๙,๐๐๐ บาท

หนี้สินรวม ๑๐,๗๑๗,๒๖๖ บาท

๒.๒) บทบาทของหน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่ เป็นหน่วยงานในการสนับสนุนให้ชุมชนดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลของชุมชน รายรับรายจ่ายโดยสนับสนุนให้มีเวทีการเรียนรู้ในการสร้างความเข้าใจ แนวทางการจัดเก็บข้อมูล และตัวชี้วัดรายข้อ ตลอดจนรวบรวมข้อมูล ประมวลผลลงในระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำข้อมูลรายรับรายจ่ายมาสะท้อนให้ชุมชนทราบเดือนละ ๑ ครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลพิมายเหนือดำเนินการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูล

๒.๓) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในการดำเนินกิจกรรมในด้านนี้ พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ได้แก่ ข้อมูลบัญชีรายรับรายจ่ายที่หมู่บ้านดำเนินการจัดเก็บข้อมูลนั้นขาดการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ ในการกำหนดแผนงานในการพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านชุมชนไม่เห็นความสำคัญของข้อมูลดังกล่าว และจัดเก็บข้อมูลไม่ต่อเนื่อง

๔.๓.๒ กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน แผนชุมชน คือ ผลของการบริหารจัดการให้ชุมชน เรียนรู้จนสามารถกำหนดเป้าหมายด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนทั้งชุมชนให้ร่วมกันคิด ตัดสินใจ นำแนวทางไปใช้ในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ทั้งระดับครอบครัวและชุมชนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต โดยกำหนดเป็นกิจกรรมโครงการในลักษณะที่ชุมชนทำได้เองทันทีด้วยความสามารถและศักยภาพของชุมชนหรืออาศัยความสามารถร่วมกันกับหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ ในการดำเนินการร่วมกันหรืออาจยกให้เป็นภาระของหน่วยงานภายนอกชุมชนเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรม/โครงการที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเพื่อผลการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชนสู่จุดมุ่งหมายของการเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง อยู่เย็น เป็นสุข โดยหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี จะมีการดำเนินการทบทวนการจัดทำแผนชุมชน เป็นประจำทุกปีๆ ละ ๑ ครั้ง

๑) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเพื่อจัดทำแผนชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ชุมชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากข้อมูลชุมชนที่มีอยู่ เช่น จปฐ. กชช.๒ ค และข้อมูลจากการจัดเก็บโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลชุมชน นำสู่กระบวนการวางแผนชุมชน และกำหนดตำแหน่งการพัฒนาหมู่บ้าน

๒) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และปัญหาของหมู่บ้าน จากการศึกษาและการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนให้เกิดการระดมสมองจากหลาย ๆ ส่วน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน โดยพบว่าหมู่บ้าน โพธิ์สามัคคี มีลักษณะเด่นและปัญหาดังต่อไปนี้

๒.๑) จุดแข็งของหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี

- หมู่บ้านมีฐานทรัพยากรที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น มีป่าสาธารณ-ประโยชน์ จำนวน ๕๐ ไร่ ที่มีความหลากหลายทางพืชพรรณ ซึ่งรวมและเหมาะสมสำหรับการทำมาหากิน และพัฒนาผลผลิตตามธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- ชุมชน มีบุคลากรที่มีองค์ความรู้ในด้านต่างๆ อย่างหลากหลายซึ่งพร้อมจะนำองค์ความรู้มาใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้

- ผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำทางการ มีความสามัคคีกันและได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดกลุ่มองค์กรชุมชน ในการแก้ไขปัญหาความยากจน อย่างหลากหลาย

- มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรในชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง

- มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพในชุมชน
- ชุมชนมีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆในชุมชน
- มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
- ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ และมีเงินออมทุกครัวเรือน

๒.๒) จุดอ่อนบ้านโพธิ์สามัคคี

- ไม่มีอาชีพเสริมหลังจากเสร็จฤดูทำนา
- อพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
- การใช้สารเคมีในการเกษตร
- ขาดข้อมูลในการตัดสินใจ

๒.๓) โอกาสของบ้านโพธิ์สามัคคี

- มีเงินทุนสนับสนุนให้กู้ยืมประกอบอาชีพ
- มีการจัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ
- มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- โครงการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น โครงการยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

๒.๔) อุปสรรคของหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี

- ต้นทุนการผลิตสูง
- รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
- ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ
- ปัญหาหนี้สิน
- ขาดแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร

๓) ผลการขับเคลื่อนแผนชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า การขับเคลื่อนแผนชุมชนนั้นดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเวทีเพื่อเรียนรู้ในระดับชุมชน และเพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ วางแผนการพัฒนาในระดับหมู่บ้าน แล้วเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่แผนการพัฒนาในระดับตำบล โดยจำแนกแผนชุมชนเป็นแผนงานที่ทำเองและทำร่วมกันในลักษณะเป็นทิศทางการพัฒนาหมู่บ้าน

๔) บทบาทของหน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่เป็นหน่วยงานในการสนับสนุนให้ชุมชนดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนชุมชนชุมชน โดยสนับสนุนให้มีเวทีการเรียนรู้ในการสร้างความเข้าใจ แนวทางการจัดทำและทบทวนแผนชุมชนปีละ ๑ ครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลพิมายเหนือดำเนินการสนับสนุนในการประสานแผนชุมชน สู่การเป็นแผนในข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ

๕) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในการดำเนินกิจกรรมในด้านนี้พบว่า การขับเคลื่อนแผนชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจากชุมชนมองว่าแผนชุมชนนั้นเมื่อดำเนินการแล้วต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มิได้มองว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ดังนั้นจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนแผนชุมชนมากนัก

๔.๓.๓ กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน จากการจัดเก็บข้อมูลพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นการหนุนเสริมบทบาทของภาคประชาชนให้มีบทบาทในการเรียนรู้แนวทางการจัดการองค์กรชุมชน ให้เป็นรากฐานในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน โดยมีกลุ่มองค์กรในแต่ละประเภท ทั้งที่เกิดจากการจัดตั้งโดยชุมชน และเกิดจากการสนับสนุนภายใต้นโยบายของรัฐบาลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มกองทุนแก้ไขความยากจน (กข.คจ) บ้านโพธิ์สามัคคี

๑.๑) ความเป็นมา ความยากจนของประชาชนชาวชนบทเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกรัฐบาลมุ่งแก้ไขให้หมดไป โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๖ เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ระยะที่ ๑ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๖ - ๒๕๓๙ และขยายถึง พ.ศ.๒๕๔๐ จำนวน ๑๑,๖๐๘ หมู่บ้านและมีมติอีกครั้งเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๐ เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ระยะที่ ๒ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๔๑-๒๕๔๔ หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณจำนวน ๒๘๐,๐๐๐ บาท สนับสนุนเงินทุนในระดับหมู่บ้านสำหรับครัวเรือนเป้าหมายยืมไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ยและมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุน กข.คจ. ประจำหมู่บ้านรับผิดชอบบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน

๑.๒) วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ ๑ ได้รับความช่วยเหลือเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสม มีรายได้สูงขึ้นพ้นเส้นความยากจน

- เพื่อให้หมู่บ้านในชนบทได้รับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านการศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านต้นแบบให้สูงขึ้น

- เพื่อให้หมู่บ้านในชนบทเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองตลอดไป ประชาชนเกิดความร่มเย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่งยิ่ง ๆ ขึ้น

๑.๓) การบริหารจัดการ กลุ่มกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน(กข.คจ) บ้านโพธิ์สามัคคีดำเนินการโดยมีคณะกรรมการกองทุนในหมู่บ้านบริหารจัดการกองทุน โดยกำหนดให้ประชุมคณะกรรมการปีละ ๒ ครั้ง โดยมีการบริจาคค่าดำเนินงานเพื่อพิจารณาปล่อยให้สมาชิกยืมเงินไปประกอบอาชีพ โดยพิจารณาให้กู้ยืมตามโครงการที่ครัวเรือนนำเสนอต่อคณะกรรมการ ในครั้งแรกคณะกรรมการพิจารณาให้สมาชิกครั้งแรกกู้ไม่เกิน ๒,๘๐๐ บาทต่อคน ปัจจุบันกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจนมีเงินทุนทั้งสิ้นจำนวน ๒๘๐,๐๐๐ บาท โดยให้สมาชิกยืมเงินไปประกอบอาชีพ โดยไม่มีดอกเบี้ยกำหนดชำระคืนเป็นงวดๆ ให้แล้วเสร็จภายใน ๕ ปี ปัจจุบันสมาชิกกู้ยืมเงินจำนวน ๗๐ ราย คิดเป็นเงินจำนวน ๒๒๔,๕๕๑ บาท

โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรัญญิก เลขานุการ และกรรมการ โดยมีผู้รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งดังกล่าว ปัจจุบันมีนายทองพูน บุญประกอบ เป็นประธานกลุ่ม

๒) กองทุนหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี

๒.๑) ความเป็นมา ตามที่รัฐบาลได้อนุมัติให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านชุมชนเมืองเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง สร้างศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน

ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ซึ่งได้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๔ โดยหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ยื่นเรื่องเพื่อขอจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านต่อคณะอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับอำเภอและได้รับโอนเงินครั้งแรก เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๔ จำนวนเงินงบประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๕๒ รัฐบาลเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านระยะ ๒ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และในปี ๒๕๕๕ รัฐบาลเพิ่มทุนระยะ๓ จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปัจจุบันมีเงินทุนทั้งสิ้น ๒,๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒) วัตถุประสงค์

- เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วนและการนำไปสู่การสร้างทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระเบียบ และบริหารเงินทุนของตนเอง

- เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดที่ริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในอนาคต

- เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ของสังคมประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนกองทุนหมู่บ้าน

๒.๓) ขั้นตอนการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน ภายหลังรัฐบาลกำหนดนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ทางอำเภอปรางค์กู่โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ แจ้งให้หมู่บ้านดำเนินการประชุมเพื่อก่อตั้งกลุ่มองค์กร กองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านเชิญชวนหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนมาประชุมประชาคมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในแนวคิด แนวทาง นโยบายการดำเนินงานของรัฐบาลตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท

- ผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ที่ประชุมคัดเลือกผู้อาวุโสในที่ประชุม เพื่อทำหน้าที่เป็นประธานดำเนินการในที่ประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๙ – ๑๕ คน

- หมู่บ้านโพธิ์สามัคคีได้คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในครั้งแรก จำนวน ๙ คนโดยมีนายทองพูน บุญประกอบ (ผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น) เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดำเนินการยกร่างระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและประกาศรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

- ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

๒.๔) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในปัจจุบัน ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านโพธิ์สามัคคีมีสมาชิกรวม ๖๘ ราย คณะกรรมการ ๑๑ คน มีนายทองพูน บุญประกอบเป็นประธานคณะกรรมการ ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีเงินทุน (บัญชี๑) ๑,๓๔๕,๑๔๒.๕๔ บาท เงินทุนในบัญชี ๒ ค้างบัญชี จำนวน ๒๑๓.๖๐ บาท มีเงินสมาชิกถือหุ้น ๔๖,๔๕๐ บาท เงินสัจจะออมทรัพย์ของสมาชิก ๖๖,๕๓๐ บาท ด้านหนี้สินกองทุน ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านได้ดำเนินการปล่อยเงินกู้ ให้สมาชิก ดังนี้

- หนี้สินปล่อยกู้บัญชี ๑ ๕๕ ราย เป็นเงิน ๑,๑๐๗,๐๐๐ บาท
- หนี้สินปล่อยกู้บัญชี ๒ ๙ ราย เป็นเงิน ๑๐๘,๕๐๐ บาท
- รวมสมาชิกที่กู้ ๖๔ ราย รวมเป็นเงิน ๑,๒๑๕,๕๐๐ บาท

โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรัญญิก เลขานุการ และกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มาจากการที่สมาชิกเลือกตั้งที่ประชุมสมาชิกเลือกตั้งและโหวตเสียง บุคคลที่มีความเหมาะสม มีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ครั้งละ ๒ ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระ และสามารถกลับมาดำรงตำแหน่งได้อีก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่การจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารงานตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ การปล่อยเงินกู้ให้

สมาชิก การจัดเก็บเอกสารประชุม รายงานทางการเงิน การปิดงบดุลประจำปี ติดตามหนี้เมื่อถึงเวลากำหนดชำระ และรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทราบ

๓) กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านโพธิ์สามัคคี

๓.๑) ความเป็นมา บ้านโพธิ์สามัคคีได้รับเงินทุนพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดินในปี พ.ศ.๒๕๔๑ โดยนายทองพูน บุญประกอบ ผู้ใหญ่บ้านโพธิ์สามัคคีได้เข้าร่วมกิจกรรมการรับเงินทุนพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ณ เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี จำนวนเงิน ๘,๐๐๐ บาท และจัดพิธีต่อยอดเฉลิมฉลองเงินทุนพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดิน และจัดกิจกรรมการต่อยอดเงินทุนเพื่อเป็นธนบัตรขวัญถุงและเป็นสิริมงคล ได้เงินทุนทั้งสิ้น ๔๒,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นกองทุนในการต้อสู้เพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดในชุมชน

แนวคิดการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อเป็นการถวายความจงรักภักดีแก่สถาบันพระมหากษัตริย์และเพื่อเป็นการพัฒนาให้กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคน จึงมีแนวคิดขยายต่อยอด ดังนี้

- กองทุนแม่ของแผ่นดินถือเป็นสิริมงคลสูงสุด เมื่ออยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนใดก็เปรียบเสมือนกำลังใจของพระองค์ท่านที่พระราช ทานให้กับหมู่บ้านในการทำความดีปกปักรักษาท้องถิ่นของตัวให้รอดพ้นจาก ภยันตรายและสร้างความเข้มแข็งในชาติ

- กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นกองทุนขวัญถุงสำหรับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ได้รับพระราชทานเพื่อความมุ่งหมายสร้างให้เป็นศูนย์รวมของกองทุนทั้งหมด ภายในหมู่บ้านและให้เป็นตัวแทนของกองทุนที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการทำ ความดีทั้งกายใจการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของหมู่บ้าน/ชุมชนหรือกองทุนเพื่อ ประโยชน์สาธารณะ การที่กองทุนแม่ของแผ่นดินหมดสิ้นไปย่อมหมายความถึง ตัวแทนของความดีหมดสิ้นลงด้วยทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชนจึงต้องปกปักรักษาให้งอกงามไม่สูญสลาย

- กองทุนแม่ของแผ่นดินใช้เป็นเงื่อนไขกระตุ้นความตื่นตัวของชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองมาก ยิ่งขึ้นและเป็นแบบอย่างของการพัฒนา การพึ่งตนเอง การระดมทุนในชุมชนและเป็นแบบอย่างของการบูรณาการเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่าง ยั่งยืน

๓.๒) วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นกองทุนสำหรับป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบยั่งยืนในหมู่บ้าน

- เพื่อเป็นกองทุนสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นศูนย์รวมของความสามัคคี ความเสียสละ ความร่วมแรงร่วมใจของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

- เพื่อเป็นกองทุนสำหรับส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแบบพอเพียงในหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ การพึ่งพาตัวเองและการพึ่งพากันเองของชุมชน

๓.๓) กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านโพธิ์สามัคคี มีดังนี้

- กิจกรรมการมอบเงินทุนสมทบการจัดงานต่างๆ ในชุมชน ทั้งงานบุญประเพณี งานมงคล งานอวมงคล งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานสู่ขวัญในชุมชน เป็นต้น โดยชุมชนจะดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ช่วยงานครั้งละ ๓๐๐ บาทต่องาน ภายหลังจากเสร็จกิจกรรม เจ้าภาพในแต่ละงานจะมีการสมทบทุนต่อยอดกิจกรรมตามกำลังศรัทธาเพื่อเป็นการต่อยอดกองทุนแม่ของแผ่นดินต่อไป

- กิจกรรมการใช้จ่ายเงินเพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนา สาธารณประโยชน์ในชุมชน และจัดซื้อเครื่องเสียงไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมการพัฒนา

- กิจกรรมกองทุนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน โดยให้สมาชิกยืมเงินไปใช้จ่ายเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนในครัวเรือน ก็จะแจ้งให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินทราบ และพิจารณาเงินยืมให้สมาชิกเงินยืมตามความจำเป็นและความเหมาะสม โดยให้สมาชิกยืมเงินระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน เมื่อชำระคืนแล้วสมาชิกจะสมทบเงินคืนสู่กองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อเพิ่มทุนให้งอกเงยขึ้น ปัจจุบันกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านโพธิ์สามัคคีให้สมาชิกยืมเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำนวน ๑๕ ราย เป็นเงิน ๒๖,๕๐๐ บาท ปัจจุบันมีเงินทุนในบัญชีจำนวน ๑๐,๗๕๑ บาท รวมเงินทุนคงเหลือ ๔๐,๗๒๙ บาท ทั้งนี้การพิจารณาใช้จ่ายเงินกำหนดให้มีเงินคงเหลือในบัญชีธนาคารไม่ต่ำกว่า ๘,๐๐๐ บาท

๔) กลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคี

๔.๑) ความเป็นมา กลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคี ตั้งเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของสตรีในหมู่บ้านซึ่งภายหลังว่างจากฤดูกาลทำนา

กลุ่มสตรีส่วนใหญ่จะขาดอาชีพเสริม ดังนั้นกลุ่มสตรีจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชนด้วยอีกทางหนึ่ง นอกจากนั้นยังเป็นกลุ่มที่ส่วนราชการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาคราชการจัดขึ้น ปัจจุบันนางสุดา ดาศรี เป็นประธานในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสตรี ของหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี สมาชิกก่อตั้งกลุ่มสตรี จำนวน ๑๒ คน ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกจำนวน ๑๐ คน

๔.๒) วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีงานทำหลังการเก็บเกี่ยวข้าว
- เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างงานสร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพในชุมชนภายหลังฤดูกาลทำนา
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคี
- เพื่อส่งเสริมให้มีกลุ่มในการทำกิจกรรม
- เพื่อสืบสานประเพณีของท้องถิ่น

๔.๓) กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคี กลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคีก่อกำเนิดขึ้นเนื่องจากสมาชิกในส่วนกลุ่มสตรีมีความสนใจในการพัฒนาบทบาทและกิจกรรมของกลุ่มสตรีให้เกิดขึ้นในชุมชน จึงได้มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มขึ้นโดยกระบวนการ ดังนี้

- การจัดประชุมเสาวนากลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยประชุมกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เหตุผลและความจำเป็นในการจัดตั้งกลุ่มสตรี ในที่สุดสมาชิกกลุ่มสตรีจึงมีความเห็นร่วมกันว่าสมควรให้มีการการจัดตั้งกลุ่มสตรีขึ้น
- การรณรงค์เพื่อรับสมัครสมาชิกที่มีความสนใจในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มสตรี โดยนำเสนอข้อมูลในที่ประชุมของหมู่บ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ และรับสมัครสมาชิกกลุ่มสตรี
- จัดการประชุมกลุ่มสำหรับสมาชิกที่มีความสนใจและคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคี ขึ้น
- คณะกรรมการกำหนดระเบียบข้อบังคับร่วมกันและนำเสนอเข้าที่ประชุมกลุ่มเพื่อรับรองระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสตรี และดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด

๔.๔) การบริหารจัดการกลุ่มสตรีบ้านโพธิ์สามัคคี

- ด้านเงินทุนของกลุ่มสตรีในระยะก่อตั้งกลุ่มสตรีมีเงินทุนครั้งแรกจำนวน ๖,๐๐๐ บาท ปัจจุบันกลุ่มมีเงินทุนจำนวน ๕๙,๑๗๐ บาท

- ตามระเบียบข้อบังคับกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นๆ ละ ๑๐๐ บาท โดยสมาชิกถือหุ้นปีละ ๑ หุ้น ปัจจุบันกลุ่ม จำนวนหุ้น ๒๐ หุ้น เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

- สมาชิกออมเงินในกลุ่มสตรี จำนวนคนละ ๑๐ บาท เป็นประจำทุกเดือน รวมคนละ ๑,๒๐๐ บาทต่อคน ในรอบปีกลุ่มสตรีมีเงินออมรวมกันทั้งสิ้น ปีละ ๑๒,๐๐๐ บาท

- ด้านการประชุมกลุ่มสตรี จะนัดประชุมสมาชอกกลุ่ม เดือนละ ๑ ครั้ง ทุกวันที่ ๓ ของเดือน ณ ที่ทำการกลุ่มเพื่อกำหนดแผนงานในการพัฒนากลุ่มสตรีในแต่ละเดือน

- ด้านการจัดสรรผลกำไร กลุ่มสตรีได้กำหนดระเบียบข้อบังคับไว้ว่า ดำเนินงาน ๑๐% สมทบทุน ๓๐ % ค่าปันผลค่าหุ้น ๖๐ %

๕) กองทุนฌาปนกิจศพ

๕.๑) ความเป็นมา กองทุนฌาปนกิจศพบ้านโพธิ์สามัคคีก่อกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเริ่มต้นมาจากไหน เป็นกองทุนที่หมู่บ้านมีกฎกติกาโดยผ่านการจัดประชาคมของหมู่บ้านให้มีการช่วยเหลือกันเป็นตัวเงินเมื่อมีการสูญเสียชีวิตจะเก็บเงินฌาปนกิจศพไปให้เจ้าภาพ โดยอัตราในการเก็บค่าศพมีการเปลี่ยนแปลง โดยในช่วงผู้ใหญ่ผิว การะเกษ เก็บครัวเรือนละ ๒๐ บาท กำนันทองพูน บุญประกอบ เก็บศพละ ๑๐๐ บาท จนถึงปัจจุบัน มีสมาชิกร่วมโครงการ ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านโพธิ์สามัคคี บ้านชาตโพธิ์น้อย บ้านหว้าสามัคคี ตำบลพิมายเหนือ

๕.๒) วัตถุประสงค์

- เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ลดค่าใช้จ่ายในงานศพ ซึ่งเป็นงานที่มิได้เตรียมการวางแผนไว้ล่วงหน้า

- เพื่อสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการทำบุญตามประเพณี

- เพื่อบรรเทา เหตุฉุกเฉิน ลดภาวะความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต

๕.๓) การบริหารจัดการกองทุนฌาปนกิจศพ กองทุนฌาปนกิจศพของหมู่บ้านเป็นกองทุนที่มีความเป็นมาอย่างยาวนานเป็นสวัสดิการชุมชน วัฒนธรรมชุมชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามเดือดร้อนจนกลายเป็นวิถีชีวิตชุมชนที่สืบต่อกันมา โดยเมื่อมีบุคคลในชุมชนเสียชีวิต จะมีการดำเนินการ ดังนี้

- ครัวเรือนที่มีบุคคลเสียชีวิตจะแจ้งให้ผู้นำชุมชนทราบผู้นำชุมชนจะประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายให้ทุกครัวเรือนรับทราบ เพื่อให้ทุกครัวเรือนเข้าร่วมช่วยเหลือกันในงานศพ ดังกล่าว

- แต่ละครัวเรือนจะมาร่วมกิจกรรมช่วยเหลือกันคนละไม้คนละมือ รับผิดชอบหน้าที่ด้านต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย

- ครัวเรือนนำเงินฌาปนกิจศพ ไปช่วยเหลืองานศพที่บ้านเจ้าภาพเพื่อรวบรวมให้เจ้าภาพ ครัวเรือนละ ๑๐๐ บาท

- ผู้ใหญ่บ้านบันทึกรับแจ้ง และประชาสัมพันธ์ให้ไปช่วยเหลือการจัดการงานศพ โดยส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จะมีการช่วยเหลือ เป็นสิ่งของหรือของกินของใช้ที่จำเป็นในการ จัดงานศพโดยมากในงานจะมีการช่วยเหลือ พริก หมากพลู ฟักแฟง พลู ข้าวสาร เป็นต้น

- ในด้านการช่วยเหลือแรงงาน ชุมชนจะไปร่วมกิจกรรมในงานศพและมีการมอบหมายหน้าที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น ฝ่ายครัว ฝ่ายบัญชี ฝ่ายเสิร์ฟอาหาร ฝ่ายต้อนรับ โดยเป็นการช่วยเหลือกันในงานโดยไม่ได้คิดมูลค่าในการช่วยเหลือเป็นตัวเงิน

- ในช่วงที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศลอยู่ที่บ้านเจ้าภาพ แต่ละครัวเรือนนอกจากมาช่วยเหลืองานแล้ว ยังมีการมานอนเฝ้าศพเวลากลางคืน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าภาพ

- ในวันที่จะนำศพไปฌาปนกิจ แต่ละครัวเรือน จะนำฟืนครัวเรือนละ ๑ ดุ้นมาวางไว้บริเวณหน้าบ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือกันอีกทางหนึ่ง หลังจากนั้นจะนำฟืนไปทำเป็นเชิงตะกอนเผาศพดังกล่าว

- ในงานศพก่อนที่จะนำศพออกสู่เชิงตะกอนจะมีแกนนำหมู่บ้านนำเงินช่วยเหลืองานศพมามอบให้เจ้าภาพ โดยเป็นเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ศพที่ผู้นำชุมชนเก็บรวบรวมมามอบให้ ซึ่งใน พ.ศ.๒๕๕๒ ประชาคมหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ได้มีประชาคมให้ดำเนินงานโครงการงานศพพอเพียงไม่เลี้ยงเหล้า

๖) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์สามัคคี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์สามัคคี ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๒๔ โดยให้สมาชิกร่วมกันออมเงิน โดยการตั้งสัจจะในการออมเงินร่วมกันทุกเดือน กำหนดออมเงินในวันประชุมประจำเดือนของกลุ่มฯ ปริมาณการออมเงินนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนว่ามีความสามารถในการออมมากน้อยต่างกัน สมาชิกกลุ่มฯ เมื่อเริ่มก่อตั้งมีทั้งสิ้นจำนวน ๑๔ คน เงินทุนเริ่มต้น ๑๔๐ บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑๓๒ คน เงินทุนของกลุ่ม ๑๙๐,๒๕๖ บาท เงินออมเดือนละ ๑,๕๒๐ บาท หลักการทำงานในการบริหารจัดการกลุ่มองค์กรได้ยึดหลักคุณธรรม ๕ ประการ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจกัน

๖.๑) วัตถุประสงค์

- เพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มองค์การภาคประชาชนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนาองค์การให้เข้มแข็ง สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

- เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมเงินร่วมกัน และเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการเงินทุนชุมชน

- เพื่อส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมให้เกิดการรู้รักสามัคคี

๖.๒) คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้แบ่งโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเป็น ๔ ฝ่าย โดยคณะกรรมการมีวาระในการดำรงตำแหน่งวาระละ ๒ ปี ดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน ๒ วาระ ในแต่ละฝ่ายมีผู้รับผิดชอบและบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย ประธาน คือ นายทองพูน บุญประกอบ รองประธาน คือ นายประจวบ สุขเมือง เลขานุการ คือ นายลา หาญเสมอ และเหรัญญิก คือ นายมาก บุตรดี หน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ คือ ดำเนินการอำนวยการให้การขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

- ฝ่ายเงินกู้ ประกอบด้วย ประธาน คือ นายไชยัน บุญประกอบ เลขานุการ คือ นายวิชิต ไชยภา และกรรมการ คือ นายจำลอง บรรจงปรุ ฝ่ายเงินกู้มีหน้าที่ให้การสนับสนุนสมาชิกในการประกอบอาชีพ และประชุมพิจารณาเงินกู้ให้สมาชิกที่มีความประสงค์ต้องการกู้เงิน

- ฝ่ายตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธาน คือ นายวิทยา วิเศษชาติ กรรมการ คือ นายอมเรศ ไชยภา และนางปุ่น อุดมศักดิ์ ฝ่ายตรวจสอบมีหน้าที่ ในการตรวจสอบการดำเนินการในกิจกรรมของกลุ่ม ในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน การบัญชี เป็นต้น

- ฝ่ายส่งเสริม ประกอบด้วย ประธาน คือ นายบุญมี สุขแสน กรรมการ คือ นางทอง นาคนวล และนายดั้น ทวีชาติ ฝ่ายส่งเสริมมีหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ ของสมาชิก

๖.๓) กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- การประชุมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกำหนดจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน ๆ ละ ๑ ครั้งทุกวันที่ ๖ ของทุกเดือน การประชุมในแต่ละเดือนจะเป็นกิจกรรมการติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานในทุกเดือน รายงานสถานะทางการเงินของกลุ่ม ติดตามแจ้งผลการออมและสมาชิกที่ขาดส่งเงินออมประจำเดือน และในวันประชุมประจำเดือนสมาชิกจะนำเงินมาส่งสัจจะออมทรัพย์ มานำส่งให้คณะกรรมการเป็นเงินออมเดือนละ ๑๐ บาท เป็นอย่างน้อย การประชุมสามัญประจำปีจะดำเนินการปีละ ๑ ครั้ง เพื่อนำเสนอผลการดำเนินการในรอบปีและเป็นวันปันผลเฉลี่ยคืนสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด

- กิจกรรมการปล่อยเงินกู้ เป็นกิจกรรมที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดำเนินการปล่อยเงินสัจจะออมทรัพย์ ให้สมาชิกกู้ยืม โดยปล่อยเงินกู้ในระยะสั้น ๓ เดือน/ครั้ง เพื่อให้สมาชิกนำเงินไปหมุนเวียนใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒ บาท ต่อเดือน ปัจจุบันสมาชิกกู้เงินจำนวน ๔๑ ราย เป็นเงิน ๘๒,๐๐๐ บาท

- การจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก เมื่อกลุ่มดำเนินการมีผลกำไรได้กำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและกำหนดให้มีการจัดสวัสดิการสมาชิก ในด้านการรักษาพยาบาลสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วยเข้ารักษาตัวเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยให้สมาชิกที่นอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล ๒๐๐ บาทต่อครั้ง ปีละ ๑ ครั้งต่อคนตามระเบียบข้อบังคับ กำหนดให้จัดสรรเงินสวัสดิการ ร้อยละ ๕ ของผลกำไรใน พ.ศ. ๒๕๕๓ จัดสรรงบประมาณไว้ จำนวน ๒,๐๙๕ บาท

๖.๔) การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตฯ ได้กำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้ดำเนินการ

อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการจัดสรรผลกำไรจากการดำเนินงาน ดังนี้ สวัสดิการ ๕ % ค่าหุ้น ๕๐% ค่าเนินการ ๕% ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ๑๐% ทุนสมทบ ๓๐% ใน พ.ศ. ๒๕๕๖ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์สามัคคีมีผลกำไรจากการดำเนินการ จำนวน ๔๑,๙๑๐ บาท

๔.๔ รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยและชุมชนได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการการดำเนินการใน ๓ รูปแบบ ตามรายละเอียดดังนี้

๔.๔.๑ รูปแบบจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

๑) ที่มาแนวความคิดในการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี แนวคิดสำคัญในการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อการสร้างเวทีแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ โดยเน้นหลักการสำคัญในการทำงาน ดังนี้ คือ การค้นหาข้อมูล*จากความใฝ่รู้และความมุ่งมั่น*ที่จะแก้ปัญหาและการจัดการด้วยตนเอง ลองผิดลองถูกจนได้ข้อสรุปของความรู้ความชำนาญของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นและทำเองได้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ภายในหมู่บ้านเกิดจากกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องหรือประเด็นเดียวกัน มาประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยทุกคนต้องลงมือปฏิบัติตามความถนัดอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นความรู้ของตนเอง

การจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อทำการสรุปบทเรียน การถอดบทเรียนจากการปฏิบัติจริง เน้นการวิเคราะห์ปัญหาหรือการได้มาของปัญหาชุมชนแบบมีส่วนร่วมต้องอาศัยเครื่องมือที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวิธีคิดของคนในชุมชน จึงต้องมีการเลือกและการสร้างเครื่องมือในการประเมินปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน นำมาสู่กระบวนการสะท้อนคิด ร่วมยืนยันปัญหา และการเข้าร่วมกำหนดแผนชุมชน แผนการพัฒนาบ้านโพธิ์สามัคคี การบูรณาการระหว่างแผนบทชุมชน แผนแม่บทชุมชน-ตำบลกับแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สอดคล้องและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ในแผนและการนำแผนลงสู่การปฏิบัติจริง โดยชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นกลไกหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนงานให้เกิดการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงกับความต้องการ

๒) วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ในการดำเนินการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี เป็นการดำเนินงานเพื่อให้หมู่บ้านมีองค์กรในการบริหาร

จัดการหมู่บ้านที่มีความหลากหลาย ซึ่งเดิมมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นโครงสร้างหลักในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีความแข็งตัว ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนจึงมีการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) เพื่อเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนมาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน

๒.๒) เพื่อเป็นพื้นที่ให้ผู้นำในชุมชนได้ พัฒนาทักษะ ในการทำงานในชุมชนร่วมกัน และได้เรียนรู้ให้มีความรู้ ทักษะ ทัศนคติที่ดี ในการทำงานเพื่อชุมชน

๒.๓) เพื่อเป็นองค์กรชุมชนที่ทำหน้าที่ในการบูรณาการงาน กิจกรรมในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านไปในแนวทางทิศทางเดียวกัน

๓) โครงสร้างสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ในการดำเนินการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี นั้นได้ดำเนินการโดยให้กลุ่มองค์กรในชุมชนทุกกลุ่ม ได้พิจารณาคัดเลือก ตัวแทน มาเป็นคณะกรรมการสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี โดยมีรายชื่อ ดังนี้

(๑)	นายทองพูน บุญประกอบ	ประธานสภาผู้นำชุมชน
(๒)	นายประจวบ สุขเมือง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
(๓)	นายลา หาญเสมอ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
(๔)	นายวิทยา วิเศษชาติ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
(๕)	นายบุญมี สุขเสน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
(๖)	นายมาก บุตรดี	แพทย์ประจำตำบล
(๗)	นายจักตี ตีแก้ว	ตัวแทนอาสาพัฒนาชุมชน
(๘)	นายไชยันต์ บุญประกอบ	รองหัวหน้าฝ่ายฯ
(๙)	นางแจ้ง เหล่าเลิศ	หัวหน้าฝ่าย ฯ
(๑๐)	นายสน บุตรดี	รองฯฝ่าย
(๑๑)	นายมาก บุตรดี	ตัวแทนคุ้ม
(๑๒)	นายไชยัน บุญประกอบ	ตัวแทนคุ้ม
(๑๓)	นายวัน สุภาทิพย์	ตัวแทนคุ้ม
(๑๔)	นายสน บุตรดี	ตัวแทนคุ้ม

(๑๕) นายพร สีสัน ตัวแทนคุ้ม
(๑๖) นายสุข บุญประกอบ ตัวแทนคุ้ม
(๑๗) นางถาวร สุขเมือง ตัวแทนคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน
(๑๘) นางบุษบง บุตรดี ตัวแทนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
(๑๙) นายสุดใจ การะเกษ ตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
(๒๐) นายสาร บุญประกอบ ตัวแทนธนาคารข้าว
(๒๑) นายก่อง สุภาทิพย์ ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน
(๒๒) นายพุธ บุญประกอบ ตัวแทน กองทุน กข.คจ
(๒๓) นายทองสา คำมา ตัวแทนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
(๒๔) นายธีระวัฒน์ ตรีแก้ว ตัวแทนศูนย์ ICT ชุมชน
(๒๕) นายอรุณชัย สุภาทิพย์ ตัวแทนกลุ่มเยาวชน

บทบาทหน้าที่ ให้คณะสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี มีบทบาทในการเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำข้อราชการจากส่วนราชการต่าง ๆ มานำแจ้งแก่สมาชิกในชุมชน และนำสถานการณ์ปัญหาในชุมชนมาวิเคราะห์เพื่อกำหนด แผนงานแนวทางในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน โดยประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง

๔) ผลงานของสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานของสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี โดยมีการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง ตั้งแต่มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๖ มีกิจกรรมที่เกิดเป็นข้อตกลงร่วมกันของชาวบ้านโพธิ์สามัคคี ดังนี้

๔.๑) ข้อตกลงการจัดงานศพพอเพียงไม่เลี้ยงเหล้า ปลอดน้ำอัดลม เดิมชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้ดำเนินการโครงการงานศพพอเพียงไม่เลี้ยงเหล้าปลอดการพนัน มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้นมา ผลจากการดำเนินการ พบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้นำประเด็นการดำเนินงานดังกล่าวไปทบทวนสรุปบทเรียนแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว และพบว่ากิจกรรมนี้สามารถลดรายจ่ายให้คนในชุมชนในการจัดงานศพที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเหล้าครัวเรือนสามารถประหยัดรายจ่ายได้ครัวเรือนละ ๑๐,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อการจัดงานศพในหนึ่งครั้ง และในปัจจุบันงานศพในชุมชนถึงแม้จะไม่มีการเลี้ยงเหล้า แต่ก็ยังมีการเลี้ยงน้ำอัดลมในการจัดงานศพ ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีรายจ่ายในการเลี้ยงน้ำอัดลม ครั้งละ ๕,๐๐๐ -

๑๕,๐๐๐ บาท ดังนั้นสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จึงได้นำเรื่องราวนี้มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมองเห็นว่าน้ำอัดลมมีโทษต่อร่างกายมากกว่า ประโยชน์ จึงมีมติให้ดำเนินงานตามโครงการงานศพพอเพียงไม่เลี้ยงเหล้า ปลอดการพนัน ปลอดน้ำอัดลม นำเรื่องไปผ่านที่ประชุมประชาคมของหมู่บ้าน และประกาศเป็นข้อบัญญัติของหมู่บ้าน โดยมีการส่งเสริมความรู้การทำน้ำสมุนไพรชนิดต่าง ๆ มาแทนการดื่มน้ำอัดลม ในงานศพ เช่น น้ำย่านาง น้ำตะไคร้ น้ำขิง ข่า เป็นต้น ผลจากการดำเนินงาน พบว่า ในการจัดงานศพในชุมชน ครัวเรือนให้ความร่วมมือในการลดการบริโภคน้ำอัดลม ทำให้สุขภาพดีขึ้น และลดรายจ่ายในการจัดงานศพในชุมชนได้เป็นอย่างดี

๕) ผลที่ได้รับ ผลจากการจัดตั้งสภาผู้นำบ้านโพธิ์สามัคคีขึ้นส่งผลให้แกนนำในชุมชนมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นระบบมากขึ้น จากเดิมที่ประชุมเพียงเพื่อแจ้งข่าวสารของทางราชการ เปลี่ยนมาสู่การเปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีกลุ่มแกนนำหน้าใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น ในส่วนกลุ่มหัวหน้าคุ้ม ตัวแทนกลุ่มองค์กร มีโอกาสได้มาวิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน และวางแผนแก้ไขปัญหาชุมชน หรือริเริ่มงานพัฒนาต่างๆ ในชุมชนโดยคนในชุมชนเอง

๔.๔.๒ รูปแบบการบริหารชุมชนโดยใช้ระบบคุ้มบ้าน โดยการกระจายอำนาจของผู้นำชุมชนไปสู่ผู้นำคุ้ม ให้คุ้มมีบทบาทในการทำงานในชุมชน โดยใช้กลยุทธ์การประกวดคุ้มเป็นปัจจัยหนุนเสริมบทบาทผู้นำคุ้มให้มีความเข้มแข็ง

๑) การแบ่งคุ้มในบ้านโพธิ์สามัคคี สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้มีมติให้มีการจัดระบบการบริหารจัดการหมู่บ้านโดยใช้ระบบคุ้มบ้านโดยการกระจายอำนาจของผู้นำชุมชนไปสู่ผู้นำคุ้ม ให้คุ้มมีบทบาทในการทำงานในชุมชนให้เป็นคุ้มที่มีชีวิตในปัจจุบันบ้านโพธิ์สามัคคี แบ่งเป็น ๖ คุ้ม ในแต่ละคุ้มมีการเลือกคณะกรรมการคุ้ม ตามรายละเอียดดังนี้

๑.๑) คุ้มที่ ๑ สันติสุข นายมาก บุตรดี
๑.๒) คุ้มที่ ๒ รวมพลังสามัคคี นายไชยัน บุญประกอบ
๑.๓) คุ้มที่ ๓ รู้รักสามัคคี นายวัน สุภาทิพย์
๑.๔) คุ้มที่ ๔ สามัคคีธรรม นายสน บุตรดี
๑.๕) คุ้มที่ ๕ ร่วมใจสามัคคี นายพร สีสัน
๑.๖) คุ้มที่ ๖ เที่ยงธรรม นายสุข บุญประกอบ

๒) **กติกาการประกวดคุ้มบ้าน** สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้ส่งเสริมให้มีการ ประกวดคุ้มบ้านเพื่อสร้างกระแสความตื่นตัวของชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน ให้มีความสะอาดสะอาดโดยการจัดกิจกรรมการ ประกวดแข่งขันกัน ภายในคุ้ม โดยมีเกณฑ์ชี้วัดผลการพัฒนาคุ้ม ดังนี้

๒.๑) ด้านความสะอาด

๒.๒) ด้านความสวยงาม

๒.๓) ด้านพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ รั้วอ่านได้

๒.๔) ด้านระบบข้อมูลคุ้ม คณะกรรมการคุ้ม ประกอบด้วย ประธานคุ้ม รองประธานคุ้ม เลขานุการคุ้ม

๒.๕) ที่ทำการคุ้ม มีความชัดเจน เป็นศูนย์รวมของการทำกิจกรรมของคนในคุ้ม

๒.๖) คุ้มมีแผนงานการพัฒนา และคุ้มปลอดยาเสพติดและอบายมุข

๓) **ระยะเวลาการพัฒนาปรับปรุงคุ้ม** ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๖

๔) **ผลที่ได้รับ** ผลจากการที่สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี กำหนดให้มีกิจกรรมการประกวดคุ้ม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ระบบคุ้มสามารถมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานที่เป็นจริง ให้คุ้มสามารถแบ่งเบาภารกิจของผู้นำชุมชน ผลจากการดำเนินงานพบว่า แต่ละคุ้มมีความสนใจ มีความตื่นตัว ในการเข้ามาจัดการให้เกิดการพัฒนาคุ้มให้ผ่านเกณฑ์ชี้วัดการพัฒนาที่ทางสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้กำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการไว้ ซึ่งทำให้หมู่บ้านมีความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น

๔.๔.๓ รูปแบบการใช้ธรรมนูญชุมชน หรือกฎระเบียบกฎกติกา การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อสนับสนุนให้ใช้ระบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

๑) **ที่มาแนวคิดในการจัดทำกฎกติกาหมู่บ้านธรรมนูญชุมชน** ในปี ๒๕๔๒ มีการร่างกฎระเบียบกติกาของหมู่บ้านเพื่อประกาศใช้เป็นข้อบังคับของการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อมิให้เกิดปัญหา โดยผลจากการประชาคม มีกฎกติการ่วมกัน จำนวน ๔ ข้อ ดังนี้

๑.๑) ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิด จะถูกตัดสิทธิการรับบริการจากรัฐหมู่บ้านทุกชนิด

๑.๒) ถ้ามีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้จับส่งตำรวจดำเนินคดีต่อไป

๑.๓) ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่ว่าจะทางยานพาหนะ เครื่องเสียง ฝ่าฝืนปรับครั้งละ ๕๐๐ บาท

๑.๔) ห้ามปล่อยวัวควาย สัตว์เลี้ยง ไปกินพันธุ์พืช ฝ่าฝืนปรับและรับผิดชอบตามความเสียหายที่เกิดขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี มีการบริหารจัดการหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม ที่ประชุมจึงได้นำกฎกติกาหมู่บ้านที่มีอยู่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ มาประชุมเพื่อปรับปรุงให้ทันสมัย และสอดคล้องกับยุคสมัยและบริบทของชุมชน จึงได้ร่วมกันยกร่างกฎกติกาหมู่บ้านฉบับปรับปรุง ตามรายละเอียด ดังนี้

ข้อ ๑ ครัวเรือนปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ ๒ ครัวเรือนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน

ข้อ ๓ ครัวเรือนต้องปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้

ข้อ ๔ ครัวเรือนต้องมีเงินออมร่วมกับกลุ่มในหมู่บ้านอย่างน้อย ๑ กลุ่ม

ข้อ ๕ ครัวเรือนต้องส่งเสริมการรู้รักสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

ข้อ ๖ ครัวเรือนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด

ข้อ ๗ ครัวเรือนต้องร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกและเยาวชน

ข้อ ๘ ครัวเรือนต้องยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย

ข้อ ๙ ครัวเรือนร่วมกันดูแลสาธารณสมบัติของชุมชนร่วมกัน

ข้อ ๑๐ ครัวเรือนร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ ๑๑ ครัวเรือนไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายทุกประเภท

ข้อ ๑๒ ครัวเรือนต้องจัดงานศพแบบพอเพียงไม่เลี้ยงเหล้า

๒) ผลที่ได้รับ จากการดำเนินการปรับปรุงกฎกติกาของหมู่บ้าน ส่งผลให้ชุมชนมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการกำหนดกติกาของหมู่บ้านเพื่อบังคับใช้ในชุมชน โดยดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและสมาชิกครัวเรือนในหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี ก็ได้ปฏิบัติตามกฎกติกา ดังกล่าวโดยเคร่งครัด และไม่มีปัญหาความขัดแย้งกันในชุมชน

บทที่ ๕
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับสนับสนุนงบประมาณดำเนินการวิจัยจากสถาบันพระปกเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน และเพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๕- เมษายน ๒๕๕๖ ผลจากการวิจัยได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

การบริหารจัดการชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเป็นชุมชนหนึ่งที่มีกิจกรรมการพัฒนาในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีแนวทางการบริหารจัดการชุมชนโดยมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยมีพัฒนาการการบริหารจัดการชุมชนเป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ในช่วงนี้ผู้นำหมู่บ้านได้ระดมคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน โดยอาศัยแรงงานของคนในชุมชนและอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของคนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาถนนหนทาง และแหล่งน้ำในชุมชน ซึ่งประชาชนก็ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านแบบร่วมแรงแข็งขัน

แนวทางที่ ๒ ชุมชนร่วมมือพัฒนาจัดตั้งองค์กรชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในช่วงนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานราชการได้ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำพื้นที่และส่งเสริมงานพัฒนาอย่างหลากหลาย โดยมีหน่วยงานนำการพัฒนาในระดับหมู่บ้าน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการชุมชน เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่

ประชาชน การจัดตั้งกลุ่มองค์กรชาวบ้านขึ้นในชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาดชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รถสีข้าวชุมชน กลุ่มเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ธนาคารข้าว ยุ้งฉาง กลุ่มผลิตโอ่งน้ำเพื่อใช้เอง เป็นต้น ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ประชาชนมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นอย่างดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีกลุ่มองค์กรชุมชนในการสนับสนุนชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

แนวทางที่ ๓ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมบทบาทผู้นำและสมาชิกในชุมชน ในช่วงนี้แนวทางการบริหารจัดการชุมชนจะเป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนองงานตามนโยบายของรัฐที่ส่งผ่านมายังชุมชน ผ่านงานของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ แต่ทั้งนี้ผู้นำชุมชนก็ผสมผสานแนวคิดในการทำงานแบบเดิมที่มุ่งเน้นการใช้องค์กรในชุมชนเป็นหลักในการทำงาน ถือว่าได้สืบทอดงานเดิมที่ชุมชนได้วางรากฐานไว้ในยุคก่อน และนำแนวทางใหม่มาต่อยอดงานชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการบริหารจัดการชุมชน เช่น การแปลงนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติการในพื้นที่ การส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา การใช้ระบบคุ้มในการบริหารงานชุมชน เป็นต้น

๕.๒ สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน

กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของหมู่บ้านโพธิ์สามัคคี จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี มีการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ๓ ลักษณะ ได้แก่

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลชุมชน ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) การจัดเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้าน (กชช ๒ ค) การทำบัญชีครัวเรือนรายรับรายจ่าย ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ภาครัฐเป็นฝ่ายออกแบบกิจกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับให้ชุมชนใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนาหมู่บ้าน

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน โดยชุมชนร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนชุมชน หรือแผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือที่ส่งต่อให้ภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมสนับสนุนงานของชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีกลุ่มองค์กรใน ๒ แบบ ได้แก่ องค์กรที่ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินการ เช่น

กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน โครงการ SML เป็นต้น องค์กรที่ชุมชนดำเนินการจัดตั้งเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มธนาคารข้าว เป็นต้น ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ต่างสนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มและมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

๕.๓ สรุปรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของชุมชนโพธิ์สามัคคี

รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จากการดำเนินการ พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนใน ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย

รูปแบบที่ ๑ การจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานในชุมชน จำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำคุ้ม ผู้นำกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน ดำเนินการประชุมเดือนละ ๑ ครั้งเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง และวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน

รูปแบบที่ ๒ สนับสนุนให้มีการจัดกลไกการบริหารจัดการระบบคุ้มในหมู่บ้าน โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารคุ้มในหมู่บ้านและกระจายอำนาจการทำงานให้คุ้มมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในระบบคุ้มของตนเอง จำนวน ๖ คุ้ม ใช้กลยุทธ์การประกวดคุ้มเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้แต่ละคุ้มได้พัฒนาตนเองให้มีความชัดเจน ผลจากการดำเนินการ พบว่า แต่ละคุ้มมีความตื่นตัวในการพัฒนาคุ้มตนเองให้มีสภาพแวดล้อมและมีระบบการทำงานที่ดีขึ้น

รูปแบบที่ ๓ การจัดทำกฎกติกาหมู่บ้านหรือธรรมนูญชุมชน ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนต้องถือปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน โดยมีกฎกติกาครอบคลุมทุกมิติในชุมชนเป็นข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนยินดีถือปฏิบัติร่วมกัน จำนวน ๑๒ ข้อ ผลการดำเนินการ พบว่า ครัวเรือนในชุมชนได้นำกฎกติกาเหล่านี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคนในชุมชน

๕.๔ บทเรียนที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัย

๕.๔.๑ ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

๑) นักวิจัยชุมชน มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดในการดำเนินกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และได้ลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

๒) นักวิจัยชุมชนมีการพัฒนาตนเองมากขึ้น ได้รับโอกาสในการฝึกฝน ทักษะการพูด การฟัง การจดบันทึก การสื่อสาร การพูดต่อที่ชุมชน จากผลดังกล่าวส่งผลให้นักวิจัยชุมชนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นักวิจัยชุมชนสามารถเป็นวิทยากรชุมชนในการบรรยายให้ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนเองและชุมชนได้เป็นอย่างดี

๓) เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเวทีในการพบปะพูดคุย และมีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

๔) เกิดความร่วมมือ ชุมชนมีความตื่นตัวในการช่วยเหลือดูแลกันภายในชุมชนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดระบบสวัสดิการชุมชน

๕) เกิดความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปรางค์กู่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่ คณะกรรมการพัฒนาตำบลพิมายเหนือ (กต.) ชุดปฏิบัติการตำบลพิมายเหนือ เป็นต้น

๖) ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อชุมชน คือ คนในชุมชนมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ลงมือดำเนินการวิจัยเอง ตั้งประเด็นเอง จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและใช้ประโยชน์ และมีเวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน ในด้านหน่วยงานในพื้นที่ คือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปรางค์กู่ที่ส่งเจ้าหน้าที่ลงมาเป็นทีมวิจัยเกาะติดการทำงานและรับรู้สถานการณ์ในพื้นที่ทำให้บทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีต่อชุมชนได้แสดงออกอย่างชัดเจน และทำงานร่วมกันอย่างเป็นกันเองได้ทั้งงานและทีมในการทำงานชุมชน

๕.๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการวิจัย

๑) นักวิจัยชุมชนทุกคนต่างมีภารกิจ บางครั้งการดำเนินการวิจัยที่แผนปฏิบัติการตรงกับช่วงวิถีการผลิต ส่งผลให้นักวิจัยไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้จนครบทุกกิจกรรม

ขาดความต่อเนื่อง บางครั้งจัดกิจกรมในเวลากลางคืนทำให้เกิดความอ่อนล้า ขาดเวลาในการพักผ่อน ในส่วนนักวิจัยเยาวชนต้องไปเรียนในวันปกติ การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จึงดำเนินการในวันเสาร์-อาทิตย์ ดังนั้นจึงประสบปัญหาในการเชิญส่วนราชการมาร่วมกิจกรรม เนื่องจากในช่วงวันหยุด ข้าราชการจะไม่ว่างเข้าร่วมกิจกรรม

๒) งานวิจัยเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนในชุมชน นักวิจัยไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัย ส่งผลให้นักวิจัยบางท่านเบื่อหน่าย และออกจากทีมวิจัยไป ร่วมวิจัยไม่ครบกระบวนการ

๓) ความล่าช้าของการจัดกิจกรรม ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมในบางกิจกรรมมีความล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินการวิจัย มีล่าช้าไปไม่ตรงตามแผนงานที่กำหนด

๔) ชุมชนมีกิจกรรมในการดำเนินการหลากหลายกิจกรรม มีหน่วยงานมาสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมหลายหน่วยงาน มีผลกระทบต่อกิจกรรมการวิจัยบ้าง แก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการกิจกรรมร่วมกันในบางกิจกรรม ที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน

๕) ทีมวิจัยชุมชนขาดทักษะในด้านการเขียนรายงานผลการดำเนินงาน ส่งผลให้การเขียนรายงานผลการวิจัยในแต่ละช่วงมีความล่าช้า

๕.๕ ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการการวิจัย

๕.๕.๑ รูปแบบการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้ประชาชนมีเวทีในการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ และสามารถนำปัญหาของชุมชนมาพูดคุยกัน และกำหนดแผนงานในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ถือว่าเป็นระบบการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชน ทีมพื้นที่จะได้สนับสนุนการขับเคลื่อนงานให้เกิดความยั่งยืนต่อไป และได้นำบทเรียนของพื้นที่ขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

๕.๕.๒ รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนในระบบคุ้ม ถ้ามีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะเป็นการกระจายอำนาจและเพิ่มบทบาทให้แก่คนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ในการทำงาน และมีจิตอาสาสนใจงานของส่วนรวมของชุมชน

๕.๕.๓ ควรให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนกิจกรรม และเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการป่าชุมชน และสนับสนุนให้เยาวชนมีกิจกรรมในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๕.๕.๔ นำผลการวิจัยเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นำเป็นบทเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการการบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

****

บรรณานุกรม

กมล สุดประเสริฐ. (๒๕๓๕). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.

ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์. (๒๕๔๑). *เครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน*. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม.

ขนิษฐา กาญจนสินนท์. (๒๕๓๖). *โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นิตยา เงินประเสริฐศรี. (๒๕๔๔). “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” . *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* ปีที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม, หน้า **๗.**

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (๒๕๔๖). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.

พันธ์ทิพย์ รามสูตร.(๒๕๔๐) .*การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*.กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

พุทธา พาสมบูรณ์. (๒๕๕๓). *โครงการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมบนฐานวัฒนธรรม เขมร ลาว กวย กรณีบ้านหอก ตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (๒๕๓๑). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยา วีรวงศ์. (๒๕๓๘). *การศึกษาสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่แนวกันชนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรุณรุ่ง บุญธนันตพงศ์. (๒๕๔๘). “ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร***.** มกราคม-มิถุนายน.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แนวคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

๑. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ด้านบริบทชุมชน

๑.๑ พัฒนาความเป็นมาของหมู่บ้าน เป็นอย่างไร หมู่บ้านตั้งอยู่ที่ไหน จำนวนคนที่อาศัยอยู่เท่าใด มีกลุ่มชาติพันธ์อะไรบ้างมามาจากไหน

๑.๒ ทำไมมาตั้งหมู่บ้านในพื้นที่ปัจจุบัน

๑.๓ มีการคัดเลือกผู้นำและสืบทอดตำแหน่งอย่างไร

๑.๔ ชุมชนใช้ภาษาอะไร

๑.๕ ด้านเศรษฐกิจ การผลิต การทำมาหากิน วิถีชีวิต มีพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

๑.๖ ด้านการปกครอง พัฒนาการความเปลี่ยนแปลง จากอดีตถึงปัจจุบัน

๑.๗ ด้านวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน วิถีวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

๒. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ด้านการบริหารจัดการชุมชน

๒.๑ ชุมชนจัดระบบบริหารจัดการอย่างไร

๒.๒ โครงสร้างระบบการบริหารจัดการชุมชน

๒.๓ ผู้นำชุมชนทำบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง

๒.๔ ใครมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหมู่บ้านบ้าง

๒.๕ เวลาเกิดปัญหาในชุมชนมีแนวทางจัดการปัญหาอย่างไร

๒.๖ ลักษณะของผู้นำชุมชนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

๒.๗ พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการชุมชนในแต่ละยุคสมัย และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

๒.๘ ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการบริหารจัดการชุมชนประสบผลสำเร็จ

๒.๙ ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการชุมชนในแต่ละช่วงเวลา

๓. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน

๓.๑ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของชุมชน

๓.๒ บทบาท รูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา

๓.๓ กระบวนการ ขั้นตอน เป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้าน

๓.๔ บทบาทของหน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน

๓.๕ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ให้สัมภาษณ์

ที่	ชื่อ – สกุล	ที่อยู่			หมายเหตุ
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
๑	นายสน บุตรดี	๔๘	๘	พิมายเหนือ	
๒	นายวัน สุภาทิพย์	๑๒	๘	พิมายเหนือ	
๓	นายเหง้า ทวีชาติ	๑๖/๑	๘	พิมายเหนือ	
๔	นางบุษบง บุตรดี	๑๒๖	๘	พิมายเหนือ	
๕	นางแจ้ง เหล่าเลิศ	๔๕	๘	พิมายเหนือ	
๖	นางถาวร สุขเมือง	๖	๘	พิมายเหนือ	
๗	นายธีระวัฒน์ ตรีแก้ว	๓/๑	๘	พิมายเหนือ	
๘	นายทองสา คำมา	๓๙	๘	พิมายเหนือ	
๙	นางกอง นาคนวล	๘/๑	๘	พิมายเหนือ	
๑๐	นายสุดใจ การะเกษ	๑๑	๘	พิมายเหนือ	
๑๑	นายพุธ บุญประกอบ	๑	๘	พิมายเหนือ	

ภาคผนวก ค.

สรุปผลการสัมภาษณ์แต่ละบุคคล

๑. สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูล ประเด็น ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ผู้ให้ข้อมูล

- นายสน บุตรดี บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายวัน สุภาทิพย์ บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายเหง้า ทวีชาติ บ้านเลขที่ ๑๖/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี และพัฒนาการด้านการปกครองของบ้านโพธิ์สามัคคี

๒. สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูล ประเด็น วิถีชีวิตของชุมชน การใช้ภาษา ของบ้านโพธิ์สามัคคี

ผู้ให้ข้อมูล

- นางบุษบง เหล่าเลิศ บ้านเลขที่ ๑๒๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นางแจ้ง เหล่าเลิศ บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวบ้านโพธิ์สามัคคี ด้านการแต่งกาย วิถีชีวิต ลักษณะของบ้านเรือนและภาษาพูดของชาวกูย

๓. สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูล ประเด็น ประเพณี ความเชื่อเฉพาะของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ผู้ให้ข้อมูล

- นางถาวร สุขเมือง บ้านเลขที่ ๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายธีระวัฒน์ ตรีแก้ว บ้านเลขที่ ๓/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายทองสา คำมา บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเฉพาะของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ได้แก่ การแซนญะจูกส์ (ไหว้ปู่ตา) การดูฤกษ์ยาม ตาแฮกหรือผีตาแฮก รำแกลมอหรือรำมอ

๔. สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูลประเด็นประเพณีทั่วไปของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ชื่อผู้ให้ข้อมูล

- นางกอง นาคนวล บ้านเลขที่ ๘/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายสุดใจ การะเกษ บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่
- นายพุธ บุญประกอบ บ้านเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีสิบสองเดือนของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

ภาคผนวก ง.
ผลการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

๑. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมประชุมชี้แจงโครงการวิจัยและกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชน

ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโพธิ์สามัคคี หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๑ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมประชุมชี้แจงโครงการวิจัยต่อชุมชนและกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกันกับชุมชน ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๖๐ คน ประกอบด้วย ทีมนักพัฒนา ๑ คน ทีมวิจัยชุมชน ๑๐ คน หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโพธิ์สามัคคี ๔๙ คน

๑.๒ วัตถุประสงค์ ในการดำเนินการนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้คือ

๑.๒.๑ เพื่อนำเสนอแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัยฯ ให้ชุมชนได้รับทราบ

๑.๒.๒ เพื่อนักวิจัยชุมชนสามารถนำเสนอกระบวนการวิจัยชุมชนให้ประชาคมหมู่บ้านได้รับทราบและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมร่วมกัน

๑.๒.๓ เพื่อให้หัวหน้าครอบครัวในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ต้น

๑.๓ ผลการดำเนินงาน จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้คณะทำงานและหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนได้รับรู้รับทราบแนวคิด กระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัยฯ หัวหน้าครอบครัวในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย รวมถึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ต้น

๑.๔ ปัญหา/อุปสรรค จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมน้อยกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชน

กิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชนเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยชุมชนและการออกแบบเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้แก่ทีมวิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสามารถดำเนินงานวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๑ ระยะเวลาดำเนินการ การอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยและสร้างเครื่องมือการวิจัยจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน ๒๐ คน นักพัฒนา ๒ คน ทีมวิจัยชุมชน ๑๘ คน วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ คือ

๒.๑.๑ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจโครงการวิจัย

๒.๑.๒ เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการวิจัยฯ และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน

๒.๑.๓ เพื่อเรียนรู้แนวทางในการบริหารโครงการวิจัยฯ

๒.๒ ผลการดำเนินการ จากผลการดำเนินการกิจกรรมนี้ทำให้คณะทำงานมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและร่วมกันกำหนดแผนงานในการขับเคลื่อนโครงการและพัฒนากรอบประเด็นคำถาม และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

๓. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมการจัดเก็บข้อมูล

กิจกรรมนี้ดำเนินการในระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม โดยได้มอบหมายประเด็นในการศึกษาให้ทีมวิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การสำรวจ การจัดทำผังภายนอกและภายในชุมชน การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย โดยได้แบ่งกระบวนการจัดเก็บข้อมูลชุมชน ดังนี้

๓.๑ การจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านบริบทชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี กิจกรรมนี้ดำเนินการในวันที่ ๑๐-๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ทีมวิจัยชุมชนจำนวน ๑๒ คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีในมิติต่างๆ

ผลจากการดำเนินการส่งผลให้ทีมวิจัยได้รับทราบข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน ความเป็นมาและพัฒนาการของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชนมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ด้านปัญหา/อุปสรรค พบว่า นักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบและบางส่วนไม่เต็มเวลา เนื่องจากมีภารกิจและไม่สะดวกในการร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาดังกล่าว การควบคุมเวทีสนทนาลำบาก เนื่องจากผู้อาวุโสต่างคนต่างให้ข้อมูลของตนเอง นักวิจัยไม่ค่อยเข้าใจในประเด็นคำถาม ไม่รู้แนวทางการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้น

๓.๒ การจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านการบริหารจัดการชุมชน ศึกษาในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชนคุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน

กิจกรรมนี้ดำเนินการในระหว่างวันที่ ๒๑-๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยทีมวิจัยชุมชนจำนวน ๑๒ คน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านแนวทางการบริหารจัดการชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชน คุณลักษณะของผู้นำในชุมชน บทบาทผู้ตาม สมาชิกในชุมชน การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการชุมชน โดยแบ่งเป็นกลุ่มแยกประเด็นการจัดเก็บให้ทีมวิจัยลงไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในแต่ละด้าน โดยไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในครัวเรือน

๓.๓ จัดเก็บข้อมูลเนื้อหาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของคนในชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจากอดีตถึงปัจจุบัน กิจกรรมนี้ดำเนินการในระหว่างวันที่ ๑๐–๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ โดยทีมวิจัยจำนวน ๑๒ คน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจากอดีตถึงปัจจุบัน

๔. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๔ เวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูล

จากการจัดเก็บข้อมูลในชุมชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แยกจัดหมวดหมู่ของระบบข้อมูล และเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

๔.๑ ระยะเวลาดำเนินการ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมนี้เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๘.๓๐- ๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัยชุมชน คณะที่ปรึกษา จำนวน ๒๐ คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะวิจัยนำเสนอผลการจัดเก็บข้อมูลและร่วมกันวิเคราะห์ตรวจสอบ เติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ หลังจากนั้นทีมวิจัยชุมชนได้แบ่งกันนำข้อมูลไปเรียบเรียงให้มีความสมบูรณ์ จัดทำเป็นเอกสารประกอบการรายงานผลการศึกษา

๔.๒ ผลการดำเนินการ ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการจัดเก็บข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลประกอบการรายงานผลการวิจัย และเตรียมข้อมูลนำเสนอต่อชุมชน ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้จัดเก็บ บันทึก รวบรวมในแต่ละกิจกรรมมาวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา

๕. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๕ เวทีนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลชุมชนในระยะที่ ๑

นักวิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาข้อมูลชุมชนในระยะที่ ๑ ให้ชุมชนได้ทราบ โดยทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยตามขอบเขตเนื้อหาการศึกษาให้ชุมชนได้รับรู้และช่วยกันเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๕.๑ วัตถุประสงค์ กิจกรรมนี้จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลต่อชุมชนเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการรับรู้ข้อมูลผลการวิจัย โดยทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยตั้งแต่ช่วงแรกของโครงการ นอกจากนั้นยังเป็นการเสนอเพื่อให้ชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วย

๕.๒ ระยะเวลาดำเนินการ การดำเนินการครั้งที่ ๑ จัดขึ้นในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนชาวบ้านโพธิ์สามัคคีทุกครัวเรือน และทีมนักพัฒนา จำนวน ๒ คน

๕.๓ ผลการดำเนินการ ผลจากการจัดกิจกรรมนี้ ที่ประชุมของชุมชนได้ทราบถึงข้อมูลชุมชนที่ทีมวิจัยชุมชนได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละมิติให้ที่ประชุมทราบและผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันนำเสนอข้อมูลเพื่อเติมเต็มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๖. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๖ ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและกำหนดแผนงานในการดำเนินการทดลองปฏิบัติการ

๖.๑ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมนี้ดำเนินการในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๖ โดยนักวิจัยชุมชน ได้ดำเนินการประชุมเพื่อวิเคราะห์แผนงานในการปฏิบัติการ มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๓๐ คน ดำเนินการ ณ ที่ทำการศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคี เวลา ๑๘.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.

๖.๒ ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ ๑ แล้วได้ร่วมกันกำหนดแผนงานในการทดลองปฏิบัติการวิจัยในระยะที่ ๒ โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินการ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๖.๒.๑ รูปแบบที่ ๑ ทดลองจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี

กิจกรรมย่อยที่ ๑.๑ เวทีเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสภาผู้นำชุมชน และระบบประชาธิปไตยชุมชน

กิจกรรมย่อยที่ ๑.๒ สนับสนุนการประชุมสภาผู้นำชุมชนให้เป็นกลไกที่สำคัญในชุมชน เป็นส่วนกำหนดแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนา และแก้ไขปัญหาในชุมชน

๖.๒.๒ รูปแบบที่ ๒ ทดลองจัดการบริหารชุมชนโดยใช้ระบบคุ้มบ้าน โดยการกระจายอำนาจของผู้นำชุมชนไปสู่ผู้นำคุ้ม ให้คุ้มมีบทบาทในการทำงานในชุมชนโดยใช้กลยุทธ์การประกวดคุ้มเป็นปัจจัยหนุนเสริมบทบาทผู้นำคุ้มให้มีความเข้มแข็ง

๖.๒.๓ รูปแบบที่ ๓ ทดลองจัดประชาคมเพื่อค้นหาธรรมนูญชุมชนหรือกฎระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อสนับสนุนให้ใช้ระบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

๗. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๗ จัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อทดลองขับเคลื่อนการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

๗.๑ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ๒๕๕๖ หรือประมาณ ๓ เดือน โดยสนับสนุนให้มีการเลือกสภาผู้นำชุมชนและให้มีการประชุมสภาผู้นำชุมชนเดือนละ ๑ ครั้ง

๗.๒ ผลการดำเนินงาน สภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี จำนวน ๓๐ คน มีการประชุมกันทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง โดยมีการนำสถานการณ์ปัญหาในชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีมาร่วมกันวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหา และวางแผนการพัฒนาเป็นประจำทุกเดือน

๘. สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๘ เวทีประชุมสภาผู้นำชุมชนเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวจากการดำเนินงาน

๘.๑ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมนี้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ ศาลาประชาคมบ้านโพธิ์สามัคคีเพื่อสรุปผลการดำเนินการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคีในห้วงระยะที่ผ่านมา ว่ามีการดำเนินการเป็นผลอย่างไรบ้าง มีข้อดี ข้อเสีย โอกาสอุปสรรค อย่างไรบ้าง

๘.๒ ผลการดำเนินงาน สภาผู้นำชุมชนได้ร่วมกันสรุปบทเรียนผลการทดลองปฏิบัติการ จัดตั้งสภาผู้นำชุมชนว่าเป็นอย่างไรบ้าง และได้ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปเพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

๙) สรุปผลการจัดกิจกรรมที่ ๙ ประชุมทีมวิจัยเพื่อจัดทำรายงานผลงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๙.๑ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรมนี้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ โดยทีมวิจัยชุมชน ได้ร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ในระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ มาจัดระบบข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง และเรียบเรียงให้มีความสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด โดยได้แบ่งบทบาทหน้าที่ในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ให้ทีมวิจัยชุมชนร่วมกัน เรียบเรียง โดยประสานแนวทางการดำเนินการ จัดทำเอกสารรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งให้ สถาบันพระปกเกล้าต่อไป

๕.๒ ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำเอกสารฉบับสมบูรณ์ รายงานให้สถาบันพระปกเกล้า

ภาคผนวก จ.

ประวัติทีมวิจัย

๑. ชื่อ –สกุล นายสรรณ์ญา กระสังข์ หัวหน้าโครงการวิจัย

ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ

สังกัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรางค์กู่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

การศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลตูม อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๘-๗๔๗๔-๒๒๗๓, ๐๔๕๖๙-๗๔๔๕ E-mail : cddsan@hotmail.com

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

-โครงการวิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรทางการเงินชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนบ้านรงระ สนับสนุนงบประมาณ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

๒ ชื่อ –สกุล นายทองพูน บุญประกอบ ผู้ประสานงานโครงการ

ตำแหน่งปัจจุบัน กำนันตำบลพิมายเหนือ

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๘-๔๕๖๕-๙๖๕๑

๘.๓ ชื่อ –สกุล นายบุญมี สุขแสน ทีมวิจัยชุมชน

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๘-๔๔๙๘-๑๐๒๔

๔ ชื่อ –สกุล นายวิทยา วิเศษชาติ ทีมวิจัยชุมชน

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๔/๓ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๘-๓๓๖๙-๔๒๐๖

๕ ชื่อ –สกุล นายประจวบ สุขเมือง ทีมวิจัยชุมชน

ตำแหน่งปัจจุบัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๑๕๐ หมู่ที่ ๘ ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๘-๗๒๕๒-๕๔๐๓

๖. ชื่อ –สกุล นายนุกูลกิจ ทวีชาติ ทีมวิจัยชุมชน

ตำแหน่งปัจจุบัน ครูชำนาญการ

การศึกษา ปริญญาโท หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สถานที่ติดต่อ โรงเรียนกะชาย ตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์

โทรศัพท์ ๐๘-๗๒๔๕-๓๗๐๙

****